

A Luther-film magyarországi premijerjének készített összeállításunkat rejtvényjáték is kiegészíti.

▶ Panorámaoldal

„...előfordul, hogy valamelyik lelkész nem tud jönni istentiszteletet tartani, ilyenkor én „ugrom be”, hogy semmi képp se maradjunk Isten igéje nélkül.”

▶ Egy életen át Isten szolgálatában – 3. oldal

„Megjelentette az ősgonoszságot. Figyelmeztetett, hogy közöttünk van, itt jár-ke, sőt olyan, mint mi: közülünk, belőlünk való.”

▶ Kié az ország...? – 5. oldal

„...élesen bírálta a korabeli egyházi állapotokat és a lutheri örökség elhanyagolását. Spener hat reformjavaslattal terjesztett elő könyvében.”

▶ A pietizmus atyja – 8. oldal

Bonyhádi iskolapélda: eredményes felzárkóztatás

▶ A bonyhádi evangélikus gimnázium ismét bizonyított. A középiskolák összehasonlítása során a „hozzáadott érték” alapján elkészített rangsorban az országos lista hetedik helyét szerezte meg. A közelmúltban közölt előzetes adatok szerint az egyházi iskolák sikeresek a hátrányos helyzetű diákok felzárkóztatásában.

▶ Részletek a 3. oldalon

Révfülöpi csendélet – Menyess Gyula felvétele

A BORZALOM ÉRDEKESEBB...?

Média a családért

▶ A helyzet súlyos – de reménytelen-e? Ki figyel oda arra, amit mondunk? Mégis szólnunk kell, mint ahogy Ezékiel próféta tette, mert súlyos válságban van az ember, a család, a társadalom. Vallást kell tennünk Istenről, mert minden baj oka az, hogy elszakadtunk tőle, az Élet forrásától – hangsúlyozta Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke a *Média a családjáért* címmel rendezett konferencián, melyet a Polgári Magyarországi Alapítvány (PMA) és az Egyházi Egyeztető Tanács szervezett január 29-én, szombaton. A Danubius Hotel Gellért Gobelintermébe azok a felelősen gondolkodó felnőttek – politikusok, egyházi vezetők, pszichológusok, újságírók, írók, esztéták, „médiagyógyászok” – jöttek el közös gondolkodásra, eszmecsere, helyzetfelmérésre, akik egyetértéssel abban, hogy meg kell óvni a média káros hatásaitól a ránk bízottakat: a gyermekeket. A médiumokban öncélúan megjelenő agresszió és erkölcsatlenség személyiségromboló hatásait nem szabad alábecsülni, ellene tenni összefogással kell, mégpedig haladéktalanul.

Big Brother, Való Világ, Anyacsavar. Mónika- és Balázs-show. Érzelemmentes szexualitás, homoszexualitás, transzvesztiták. Ökölpárba, káromkodás a talkshow-ban. Erőszakos képsorok, emberi tetemek, gyilkosok és áldozatok képei a fél hetes híradóban. Ha a felsoroltak közül valamelyik jelenség is ismerős az olvasónak, akkor bizonyára nem kérdőjelezi meg e konferencia szükségességét... A fiatalok, kisiskolások gyermekek ugyanis naponta, főműsoridőben hosszú órákat töltenek az előtt a közvetítő eszköz (médiium) előtt, amely – kontrollálatlanul, szülői felügyelet nélkül – lelki világukra, személyiségfejlődésükre veszélyes, romboló hatással lehet. Mi a helyzet, kik a felelősök, mit lehet tennünk? A nap folyamán ezekre a kérdésekre keresték a választ a meghívott előadók egy kerekasztal-beszélgetés, három előadás, valamint a püspöki zárszók során.

Harrach Péter, az Országgyűlés alelnöke, az Egyházi Egyeztető Tanács elnöke nyitotta meg a konferenciát, mely bevaltott szándéka szerint nem csupán elemzésre, hanem konkrét, gyakorlati stratégia kidolgozására vállalkozott. A negatív modellek bemutatásával a probléma tudatosítására törekvő szakemberek – különböző világnézeti közéleti személyiségek – beszélgetése nyitotta meg az előadás-sorozatot. Vekerdy Tamás pszichológus, Czákó Gábor író, György Péter esztéta és Katona Sándor, a Nagycsaládok Országos Egyesületének elnöke Balog Zoltán református lelkésznek, a PMA

főigazgatójának a vezetésével kutatta a televízióból áradó „lelki környezet-szennyezés” módozatait. Tény – mutatott rá a pszichológus –, hogy a halál és a szerelem minden nagy irodalmi mű alapeleme, ám nem mindegy, hogy milyen formában jelenik meg! Nap mint nap tanúi lehetünk az emberi méltóság elleni támadásnak a délutáni sorozatokban, a kora esti műsorokban. A rajzfilmek nyílt agresszióirtartalma (NB. Tom és Jerry!) szintén romboló, nem is beszélve arról, hogy a még nem érett személyiségű televízió nézők a virtuális valóságot igaziként élik meg. Vekerdy Tamás szellemes megjegyzése keserűen talált: a tévé – bár egyes vélemények szerint kora lejárt – még mindig házi oltár, szentség, amely „csurog”... S itt van már az utód, az internet, mely szintén rabszolgájává teheti alkotóját, az embert...

Egyebek között a tévé mentális hatásait vette szemügyre Grezsa Ferenc pszichiáter *Az elektronikus média hatása a családra* című előadásában. Kiemelte a hírműsorok túlbujánzó „bajtematikáját”, mely depresszív hatást kelthet a nézőben; a sorozatfüggőség veszélyeit; a kapcsolatok érzelmi kiüresedését a befogadók körében, illetve a bulvárműsorok (például a valóságshow-k) nézése során kialakuló virtuális kötődést.

Borókai Gábor előadásában *A hírszerkesztés etikája* címmel megdöbbentő adatot közölt: tizenöt éves koráig egy gyerek átlagosan 13 000 (!) gyilkosságot lát a képernyő „jóvótából”. Magyarországon

évente mintegy 250 gyilkosságot regisztrálnak... Sajnos ma tendencia, hogy a tévécsatornák úgy juttatnak el információt a fejekbe a szemem keresztül, hogy az az agyat ne is érintse... A híradók erőszakos hírei – mutatott rá a szakember – sokszor antihírek vagy kriptohírek. Ha épp nincs katasztrófa, nosza, elevenítsük fel, hogy húsz évvel ezelőtt valami lezuhant, felrobbant, kisiklott...

Farkas Attila Erik médiajogász a média-etikai szempontokra hívta fel a figyelmet. Megtudtuk: felmérés tanúsítja, hogy a fiatalok 89%-a nézett valóságshow-t, 43%-uk tette ezt naponta, a korhatárt pedig a csatornák sikeresen le tudták vinni a tizenhárom éves korig, ami – a szexuális tartalmat tekintve – komoly aggályokat vet fel.

A találgató egyházi vezetők – Ittész János evangélikus és Spányi Antal katolikus püspök, a katolikus rádió igazgatója – zárszavával végződött. Egyházunk vezetője hangsúlyozta: ami ránk zúdult, ami be akar kebelezni és fel akar falni minket az utóbbi két évtizedben, voltaképpen régi folyamat. Válságban van a család, az ember, mert elszakadt az Élet forrásától, a teremtő Istentől. Ez minden baj gyökere. Nagy szabadságunkban messzire kerülünk a szabadság Gazdájától. A kitorési pont Ittész püspök szerint az egyház szolgálata a társadalomban. Hallatunk kell a hangunkat, hitvallásunkat továbbadva: tart egy kéz, egy isteni kéz, mely néha úgy tűnik, ránk nehezedik. De megtart! Ezékiel prófétahoz hasonlóan, nekünk is szólnunk kell, hiszen az örökkévalóságot kérjük majd számon rajtunk. A ránk bízottak érdekében kell Istenről vallást tennünk, akkor is, ha a média sugározta hangzavarban kevesen figyelnek ránk.

Összegezve a tartalmas konferencián elhangzottakat, elmondhatjuk: a jelenlévő szakemberek egyetértettek abban, hogy a gyermekeket elsősorban a család óvhatja meg a közvetlen veszélyektől, ám nem mellőzhető a médiahatóságok határozott fellépése és a civil kontroll erősítése sem. Az egyházak szerepvállalása, a médiszakemberek és a politikusok összefogása remélhetőleg elegendő lesz e súlyos társadalmi probléma mielőbbi megoldásához.

■ K. D.

Luther

Egyház, állam, politika a filmen és napjaink valóságában

■ FRENKL RÓBERT

Legutóbb Mel Gibson *A passió* című filmjének a forgalmazást megelőző bemutatójára invitált egyházi embereket a film-szakma. Emlékszem, igen vegyes volt az alkotás fogadtatása, és – kétségtelen értéke ellenére – később is viták kísérték. Sokakat taszítottak a Szentírásról eltérő mozzanatok és különösen a szinte öncélú, bántóan naturalista szadizmus ábrázolása. Most Eric Till rendező *Luther* című filmjét láthattuk *Joseph Fiennes*szel a főszerepben. Ennek megítélése az egyházi közvélemény részéről egyöntetűen kedvező volt. Egyszerűen fogalmazva – nagyon tetszett a film. Hiteles volt mind a címadó személyiség, mind a többi történelmi figura, mind a korszak ábrázolása. Érvényesült egy, a személyes sorsot ábrázoló, egy teológiai és egy politikai vonulat, amelyek jól illeszkedtek egymáshoz.

Hiányérzetünk is inkább dicséri a filmet. Az alkotók a lényegre, Lutherre koncentráltak, illetve az 1510 és 1530 közötti évtizedeket, a reformáció előzményeit és a főbb csomópontokat ábrázolták. Még *Melancthon* és *Bóra Katalin* is szinte csak jelzészzerűen fért bele a műbe. Szívesen néztük volna a folytatást is a reformátor életének utolsó fél évtizedéről, munkatársairól, a reformáció terjedéséről.

De nem filmkritikát szeretnék írni, legfeljebb kiemelem a kitűnő színészek közül a *Bölcs Frigyes*t alakító *Peter Ustinov*-ot, aki – úgy vélem – nem csak rám gyakorolt nagy hatást. Azért is említem őt, mert a film kapcsán vizsgálódásomnak az a tárgya, hogy mi a látottak üzenete ma a mi számunkra az egyház, állam, politika viszonylatában. A miniszterelnök vatikáni látogatását követően tett elhíresült nyilatkozata óta ismét a hazai közélet egyik fókuszát jelenti az e viszonyrendszerrel folytatott vita.

Néhány napja – már a film megtekintését követően – részt vettem a Pallas Páhollyban egy, az állam és az egyház, a politika és az egyház kapcsolatát elemző, vitató fórumbeszélgetésen. Utaltam a filmre, ajánlottam a megtekintését, egyéb értékein túl azért is, mert segít demisztifikálni, helyére tenni a politika ma is túlhangsúlyozott jelentőségét (amely persze lebecsülni sem lenne helyes).

A reformáció Luther Mártonnak és követőinek akkor az egyház megújítását, megújulását jelentette, amiként nekünk is ezt jelenti ma. De a teológiai folyamattól teljesen nem választható el a politika, mely nélkül ki tudja, hogyan alakultak volna a dolgok. Lehet, hogy – mint más újító mozgalmak esetében – a reformáció sem vezetett volna új keresztény egyházak létrejöttéhez, hanem a megújulás a katolikus egyházat változtatta volna meg. De az is lehet, hogy Luther és követőit meggyilkolták volna, netán évszázadokig késett volna esetleges rehabilitálásuk, az egyház megújulása, és elmaradt volna a reformáció.

SEMPER REFORMANDA

A politika – a német fejedelmek támogatása, a nemzeti egyház iránti igény – hozzásegített a teológiai folyamat sikeréhez. Ki tudja, hogy a fejedelmek lelkében mennyire a hitbuzgalom, mennyire a politikai érdek volt a meghatározó? Csak a következményeket ismerjük. Akárcsak a parasztlázadásnál, mely bizonyára merített erőt a reformáció sugallta változásokból, de politikailag nem lehetett eléggé erős.

„Luther teológus, nem forradalmár” – így jellemezte őt Bölcs Frigyes, amikor a fejedelmek attól féltek, hogy Németország legnépszerűbb embere, akit bizonyára minden paraszt követne, a lázadók élére áll. Mégsem írható a parasztlázadás leverése Luther vagy a reformáció számlájára, de a folyamatok összefüggtek. Az egyházi emberek akkor is hitbéli, teológiai alapon törekedtek álláspontjuk kialakítására, de ez menthetetlenül mindig aktuálpolitikát is jelentett. Azzal a keserű tapasztalattal, hogy amikor az egyház tisztán küldetését követi, akkor integráló erő a társadalomban, amikor viszont – akár szükségszerűen – a politikában foglal állást, óhatatlanul megosztó szerepbe kényszerül, a politika természetéből adódóan.

Szociológusok némi meglepetéssel számolnak be arról, hogy nem következett be várakozásuk: a szekularizált társadalmakban is jelentős maradt az egyház szerepe, befolyása. Nálunk is megfigyelhető ez. Igen jó dolog (persze nagy felelősség is) az egyházak társadalmi befolyása, de szákutca, ha ez a vallási fundamentalizmus és/vagy szélsőséges, kirekesztő politikai nézetek felerősödésével jár. Hasonlóan tévű, ha az egyházi hierarchia egyes képviselőinek a történelmi múltat idéző némely megnyilatkozását ateista „vallásügyi szakértők” az egyház egészére kiterjesztik, jellemzőnek vélik, ürügynek használják az egyház társadalmi szerepének korlátozására. Nehéz terep ez, kölcsönös türelem szükséges az értelmes dialógushoz.

Elvben mindenki egyetért – a világi dolgok tekintetében – a pluralizmussal, a sokszínűséggel, de a gyakorlatban nehezen tanulja, fogadja el ezt mind az egyház, mind a társadalom. Szomorú tény, hogy sok reformátort megöltek, de a reformáció egyben is égtek máglyák. Fájdalmas gondolat, de a halálbüntetés eltörlése mellett is súlyos érv a jogilag álcázott politikai gyilkosságok megakadályozása. Az egyházban is sokan ellenezték a halálbüntetés eltörlését; ezzel kapcsolatban érdemes a máglyákra is gondolni. Politikai különbözőségeinkben is egyik lehetünk Krisztusban.

Hit és politika összeegyeztethető, de nem helyettesíthetik egymást. Mindkettőt a saját szabályai határozzák meg. A politikáló egyházra – hiszen van igény az egyház politikai, közéleti állásfoglalására, szerepvállalására – a politika szabályai érvényesek. Erről is szólta a Luther-film, erről is szól a mai magyar közélet.

„Azt látjuk az emberek életében nap mint nap, hogy a békés, jó időkben sokkal borzalmasabb bűnök és erkölcsatlenségek fordulnak elő, mint háború, pestis vagy más csapás idején.”

▶ Luther Márton: A jó cselekedetekről (Takács János fordítása)

É L Ő V Í Z

ÖTVENED (ESTO MIHI) VASÁRNAPJA – Mt 23,23–36

A VASÁRNAP IGÉJE

Státusa: túlélő

A televíziós műsorok rendszeresen tudósítanak a dél-ázsiai katasztrófa következményeiről. Időközben hazatértek az ott „nyaraló” turisták is. A különböző tévésatornák műsorvezetői beszélgetéseket készítenek az életben maradtakkal, akik beszámolnak „élményeikről”. A megszólalók neve is megjelenik a képernyőn, s nevük alatt ez a szó olvasható: *túlélő*. Némelyikük büszkén ki is húzza magát: ő nem akar ki – ő egy túlélő.

Nekünk, magyaroknak az évszázadok során világháborúkat, forradalmakat, járványokat, árvizeket, külső és belső viaszlyokat, egyszóval sok tragédiát kellett átvészelnünk, azaz túlélőként kellett folytatnunk tovább az életünket. Sokan így könyvelik el életben maradásukat: „Szerencsén volt.” Mások így értékelik: „Isten megsegített bennünket.” Arra azonban a keresztény túlélők közül is csak kevesen gondolnak, hogy „túlélőként” feladataik vannak. Isten még rájuk akar bízni valamit...

A világ most megmutatta a jobbik arcát is, szinte mindenki segíteni igyekszik a bajbajutottakon. *Békesség* című írásában Kapi Béla püspök így fogalmazott: „Mindenki szenved. Személyes nélkül nincsen emberi élet. Ez az élet járuléka. Tiltakozol ellene? Balgán teszed, mert az élet törvényeit nem változtathatod meg, s nem követelhetsz magadnak kiváltságos életet. Helyesebben teszed, ha leszámolsz a szenvedéssel. Bölcsen teszed, ha megkeresed rendeltetését, és megtanulod tanítását.”

■ CSABA PIROSKA

Félelem

Félünk. Mindannyian. Még akkor is, ha nem szeretjük kimondani.

Félünk a ránk ruházott felelősségtől. Tetteinknek vagy tetteink elmaradásának a következményeitől. Bizalmatlanok vagyunk embertársainkkal szemben, gyakorta minden ok nélkül. Rettegünk az ezerarcú földi gonosztól, mely napról napra megjelenik előttünk, s néha még észre sem vesszük...

A legszürkébb hétköznapok is magukban hordozzák a félelem lehetőségét. Milliárdos sikkasztások, áremelkedések, létszámleépítések és elbocsátások, növekvő kábítószer-fogyasztás és bűnözés, és még megannyi bizonytalansági tényező – mind ugyanazt jelzik: a sátán elhatalmasodott világunkban. És cselekszik. A kísértő kezét kell látnunk napjaink minden vesztésében. Egyetlen mentőváruknak Isten igéje: „Mindent rendeltetésének megfelelően készített az Úr, még a bűnöst is: a veszedelem napjára.” (Péld 16,4)

Vajon a mi életünk már a „veszedelem napjának” idejében zajlik? Nem tudhatjuk, hiszen „az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap” (2Pt 3,8). Egy biztos: a mindennapok nyűge-baja iránt táplált félelmeink – bármennyire jogosak is – nem visznek minket előrébb.

Félelemérzetünk leküzdésére az egyetlen megoldás az, ha minden gondunkat, bajunkat gondviselő mennyei Atyánkra bizzuk. Isten megszabadít bennünket minden félelemtől. „Aki az Urat féli, annak erős oltalma van, fiainak is menedéke lesz az.” (Péld 14, 26)

■ CHLADEK TIBOR

Nárciszok és napraforgók

Hogy naprendszerünk középpontjában nem a Föld áll, azt már a Kr. e. 3. században sejtette *Arisztarkhosz*, de mivel elméletét nem tudta elég jól bizonyítani, a kortársak nem fogadták el téziséit. A későbbi korok emberei is inkább hittek a geocentrikus világképet hirdető *Ptolemaiosznak*. A 16. században még *Kopernikusz* is vonakodott kiadni heliocentrikus elméletének összefoglalását, mert az általa kiszámított bolygóhelyzetek pontatlannabbak voltak a korábbiaknál. Azt ugyanis még ő sem gondolta, hogy azok a „megátalkodott” égitestek nem csupán a Nap körül merészelnek bolyongani, hanem mindennek tetejébe még ellipszispályán is mozognak. Errare humanum est – tévedni emberi dolog.

Nyiladozó emberi értelmünk egyik – valószínűleg – első krízise, amikor rádőbbenünk annak következményekkel terhes realitására, hogy önálló, különálló személyiségek vagyunk. Noha egy csecsemő kevésbé alkalmas arra, hogy ezt a tényt a maga filozófiai mélységeiben ragadja meg, ám az újra és újra je-

lentkező gyomortájéki fájdalom fokozatosan rávezeti erre. A születéssel vége azoknak a szép napoknak, amikor meleg biztonságban lebegve vándorolt hasunkba a feldolgozott enivaló. A „külső hidegségre” kivetteve kénytelenek vagyunk kezünkbe venni a dolgokat és megdolgozni az életért. A cseperedő ember első fegyvere a sírás, majd egyre kifinomultabb eszközök színes skáláját sajátítja el és veti be ütközeteiben. Ahol nem megy erővel, ott a lélektani hadviselés segíthet; ha nem ér célt egyenes úton, kis kerülővel általában véghezviszi tervét. A győztes csaták következménye, hogy egyre inkább elhiszük: a környezet tenyerünkől etethető, s aki ügyesen muzikál, annak a zenéjére mindenki engedelmesen táncol. Bizony, a sikerek egy idő után önelégültté tesznek minket. Úgy járunk, mint *Narkissosz*, aki önmaga szépségében erejében gyönyörködött.

Am ahogyan Isten felé közelítünk vélt istenségünk magabiztosságával, egyszer csak homokszem kerül a gépezetbe.

„Nárcisz létünk” során egy „kőbe” botlunk: a „megütközés sziklájába” (Róm 9,32–33). Ezt a követ, Jézus Krisztust az Úr helyezte oda. Ekkor tűnik csak fel: az, ami távolról oly kicsinynek látszott, hogy fél kézzel eltakarhattuk előle arcunkat, valójában olyan hatalmas, hogy képtelenség állnunk sugarát. Menekül-nénk, de már késő. Mert nem ő forog körülöttünk, nem ő függ tőlünk, hanem mi függünk tőle, mi vagyunk utána. Befogni akartuk, hogy mint a palack szelleme szolgáljon nekünk, de kifogott rajtunk, mert hozzánk lépett, és megragadott minket. Világossága kérlelhetetlenül leleplezi elfajzott emberségünket. Hogy bort iszunk, miközben vizet prédikálunk, hogy bársonyba öltözködve rejtegetjük keléseinket, hogy a külsőségekre áldozva takargatjuk rabló vágyainkat.

Felnőtté nem az évek száma teszi az embert. A nagykorúság azzal kezdődik, hogy belátjuk: vakok voltunk, és eddigi számításaink tévedésen alapultak. Ezt ki korábban, ki később teszi meg; igaz, olyan is akad, aki sohasem. A lelki fel-

nőttkor (Ef 4,13–14), vagyis a „napraforgó lét” Krisztus megragadásával kezdődik (Fil 3,12). Azzal, hogy legyőzöttként leteszem minden fegyveremet a megvetett Kő elé (Zsolt 118,22; Mt 21,42), kérve őt: „Légy erős közsiklám és váram, én Istenem!” (vö. Zsolt 31,3)

Felnőtté nárciszból napraforgóvá születte lesz az ember. Hiszen a napraforgó tudja: hogyha a Jeruzsálem felé tartó Napot egy időre el is takarja a Föld sötétsége, eljön majd a hajnal, és az élető fény újra beborít mindent.

■ GYŐRI TAMÁS

Imádkozzunk!

Urunk, Istenünk! Bocsd meg „nárcisz életünket”, hogy örökké és mindenhol magunkat helyezzük a középpontba, és még tehozzád is ilyen magatartással közelítünk. Köszönjük Napodat, aki világosságával rólunk is lerántja a leplet. Könyörölj rajtunk, szabadíts meg önző hitünköt! Teremts újjá minket, magunkra néző vakokat. Tégy bennünket redd tekintő napraforgókká! Amen.

Oratio œcumenica

Mennyei Édesatyánk! Nehéz szívvel állunk meg előtted, mert Jézus szavai, jalkiáltásai komoly ítéletet hordoznak magukban. Tudjuk, Atyánk, hogy ezeket nemcsak egykoron a farizeusoknak és írástudóknak mondta el Urunk, hanem ma is el kell mondania, és nem a világiaknak, hanem pontosan nekünk, keresztényeknek.

Ezért érezzük, hogy nehéz szívvel és mélységes szomorúsággal tudunk csak megállni előtted. Kérjük irgalmat, amelyet már abban megláthatunk, hogy Jézus ma újra felfedi előttünk a képzetetés hatalmas veszélyeit.

Megvalljuk előtted, mennyei Atyánk, hogy sokszor külsőségekben nyilvánul meg a mi kereszténységünk is.

Szívünk mélyén nincs igazi Istenre hagyatkozás, igazi mély bizalom és szeretet Istenünk és felebarátaink iránt. Lehet, hogy ugyan tudunk adni a rászorulónak, de csak azért, hogy minél hamarabb kikerüljön a látóterünkől. Urunk, teremts újjá minket, hogy ne csak kívülről, de testestül-lelkestül kereszténynek találtassunk!

Atya, Fiú, Szentlélek, Szentháromság egy igaz Isten, aki értünk fáradozol és munkálkods, légy velünk, hogy szeretetedet és irgalmatod meg tudjuk élni mindennapi életünkben, családi közösségeinkben is! Add, hogy helyesen szeressük gyermekeinket. Ne csupán testi szükségleteiket akarjuk erőnkön felül kielégíteni,

hanem elsősorban a lelki táplálék örömről, áldásairól, fontosságáról tegyük tanúságot. Add, hogy jól tudja szeretni férj a feleségét, feleség a férjét, gyermek a szüleit. Ehhez is adj új erőt, képzetetés nélküli szeretetet.

Add meg nekünk, Istenünk, hogy gyülekezetünkben is az önfeláldozó szeretetet érezhessük. Ne enged, hogy a képzetetés csapdájába essünk, mert ezzel csak taszítani, nem pedig vonzani fogjuk az embereket Jézus közelébe.

Köszönjük, Istenünk, hogy eléd állhatunk, irgalmasból élhetünk, és új étellel ajándékozol meg minket. Amen.

LUTHER ÉS AZ ISTENTISZTELET 14.

A keresztség

► **Iratokról, liturgikus rendekről, templomról, igehirdetésről, úrvacsoráról, papi szolgálatról már olvashattunk e rovat hasábjain. Luther véleményét, hozzáállását, tanácsait próbáljuk számba venni, hogy azután újra meg újra mérlegre tegyük saját elképzeléseinket: tényleg lutheránusok vagyunk-e gyakorlatunkban és tanításunkban? A keresztelés a különböző korokban más és más helyet foglalt el a liturgikus életben. Olykor a főistentisztelet része volt, máskor pedig önálló keresztelői istentiszteletet tartottak. Kezdetben főleg a nagy ünnepek liturgiájához kapcsolódott a keresztelés; manapság szinte független az egyházi évtől, a család határozza meg az idejét. Mit mond Luther a kereszteléssel kapcsolatos teendőkről, és hogyan végezték azt a lutheri módon megreformált gyülekezetekben?**

Nem térhetünk ki most arra, hogy miként szól reformátorunk a keresztség tartalmáról. Aki tájékozódni kíván a legfontosabbokról, bátran lapozza fel a *Kis káté* és a *Nagy káté* idevágó részeit. Ezekből megtudhatjuk, hogy minden a szerzési ígéken múlik. Ez mutatja, hogy nem emberi találmány, hanem Urunk rendelése az, hogy maga Isten keresztel, a víz az ígével együtt válik szentséggé, s hogy a keresztség célja az üdvösség. Tudomást szerezhetünk arról is, hogy nem a hit, hanem az ige teszi érvényessé azt, hogy Krisztusnak a gyermekkeresztség tetszik, s nem csupán úres jel. A keresztségben megtörténő esemény – hogy meghal az óember, és feltámad az új ember – a min-

dennapi életben meg kell, hogy ismétlődjen a bűn ellen való harcban és a keresztséghez visszatérő megtérésben.

A *Keresztelési könyvecske* („németül és javítva”) 1523-ban jelent meg. 1526-ban ismét kiadták, de már jelentősen lerövidítve. A következő megjelenéskor, 1529-ben – s ez azóta is mindig így történik – a *Kis káté* függelékeként adták ki. Az első formát a teológusok még „az addigi gyakorlat konzervatív kritikájának” nevezték. A második már továbblép, de megmarad benne a hagyományos középkori keresztelési gyakorlattal való folyamatosság.

A *Keresztelési könyvecske* bevezetőjében utal arra a – legtöbbször nem eléggé ko-

molyan vett – eseményorra, amely a keresztségben elhangzik és történik. Meg kell szívlelni a dolog nagyszerűségét és komolyságát, meg kell gondolni, hogy mit jelent ellenkezni az ördöggel, meg kell érteni, hogy nem a külsőségek teszik naggyá az eseményt, és hittel kell fogadni az újonnan születés furdóját, amely Isten minden javának örökösévé és Krisztus testvérévé tesz.

A keresztelő a gonosz elűzésével kezdődik: „Menj ki, tisztátalan lélek, és adj helyet a Szentléleknek!” A gyermek homlokára és mellére való keresztvetés fontos jel Luther számára. A mozdulatot imádságos kíséri, amely több bibliai mondatra, történetre is utal: a kérőről, keresőről, zörgetőről szóló evangéliumi szakaszra; az özönvíz mindent elmosó eseményére; a Vörös-tengeren való átkelésre; a Jordánnál történt keresztelésre; az ádám örökségre és a kisgyermek evangéliumára. Mindezek után a keresztelést végző ismét ráparancsol a tisztátalan lélekre, hogy távozzék Jézus Krisztus e szolgájától.

Lényeges része a Luther által használt és rögzített keresztelési rendnek, hogy a pap a gyermek fejére téve kezét a keresztszülőkkel együtt térdelve imádkozza a Miatyánkot. Ezt követi a keresz-

LITURGIKUS SAROK

telési kérdéssor, amelynek első részében a keresztszülők ellene mondanak az ördögnek, megvallják a Szentháromság egy Istenbe vetett hitüket és keresztelési szándékukat. A keresztelés háromszori vízbe merítéssel történt. Ezek után adja a pap a fehér inget a megkeresztelt gyermekre (ősi keresztény szokás, amely öszövetségi előképekre is visszautal), és ezt mondja: „A mindenható Isten, Jézus Krisztus Urunk Atyja, aki téged újonnan szült vízzel és Szentlélekkel, és megbocsátotta minden bűnöd, erősítsen téged kegyelmével az örök életre. Amen.” (Ez megfelel annak az ősi áldásformulának, amelyet a keresztelés után az olajjal való megkenéskor mondtak.) A szertartás a békességkívánsággal zárul.

Látjuk tehát, hogy egyházunk mai gyakorlata szorosan követi a Luther által elfogadott gyakorlatot. Elgondolkodtató azonban az, hogy mára elmaradt belőle az ördögnek való ellentmondás, a gonosz hatalmával szemben felvett tudatos harcra történő biztatás és fogadalom. Ma, amikor a gonosz oly sok kellemesnek tűnő, látványosnak mutatkozó megjelenését tapasztaljuk, talán nem ártana visszatérni Luther ezen gyakorlatához.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Szentírás – miniben

Nem várt különlegességre bukkanhat az, aki ellátogat a németországi Potsdam városi és tartományi könyvtárába. A szorb nyelvű Biblia – borítójával együtt – körményi nagyságú. Emellett ugyancsak itt található Brandenburg legrégebbi nyomtatott emléke, egy Mária-zsoltár 1493-ból. A bibliotéka „aktuális” különlegességét pedig az adja, hogy ez az a hely, ahol igyekeznek összegyűjteni mindazt, ami Brandenburg tartománnyal kapcsolatos. A kulturális, politikai, történelmi, jogi és gazdasági tudnivalókat magába foglaló gyűjtemény – ez idő szerint – nyolcvanezer darabból áll.

► A Der Prignitzer – Brandenburger Allgemeine on-line kiadása nyomán

Káté a határon túlra – adományozóvonal

06-81-330-220

Egy hívás – és valakit megajándékozott! A hívás díja 400 Ft + áfa.

JUBILÁL A TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAM

Bonyhádi iskolapélda

▶ Az ország tizenhárom oktatási intézményében indíthaták be 2000 szeptemberében az Arany János Tehetséggondozó Programot, mely jelenleg immár huszonkét városban működik. A speciális képzésre a vidéki iskolák azon diákjait várják, akik egyébként valószínűleg nem tudnának gimnáziumban tovább tanulni. A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium nemcsak az egyházi iskolák között, de Tolna megyében is egyetlenként vesz részt a programban. Az intézményben január 24-én a tehetséggondozó program ötvenes jubileuma alkalmából láttak vendéglátókat, általános iskolai tanárokat és igazgatókat, polgármestereket... Az ünnepi rendezvényt a „tehetséggondozott” diákok színesítették zenével, verssel, dallal, kiállítással.

„Annak a gondolatnak a jegyében született az Arany János-program, hogy a vidéket talpra kell állítani” – mondotta bevezetőjében Krähling Dániel esperes, aki azt is elárulta, hogy az iskolák mindössze tíznapos határidőt kaptak az előkészületekre. Ha lehetetlennek is tűnt ennyi idő alatt tervekkel előállni, a bonyhádi gimnáziumnak mégis sikerült. „Immár cégyenesbe fordult a program első, 2000-ben indult osztálya. Most várjuk a »szüretet«, az érettségit, hogy megtudjuk, mit ér ez a képzési forma. A gimnázium mindig a felzárkóztatásért dolgozott, az egyház pedig vállalta az erkölcsi támogatást. Kívánom ezeknek a vidékről érkezett fiataloknak, hogy sikeres emberekként térhessenek vissza falujukba, mely felemelésre szorul, de felemelésre méltó is” – zárta gondolatait Krähling Dániel.

Ónodi Szabolcs gimnáziumigazgató így szólt a jelenlévőkhez: „A pályázatról egy hét alatt döntöttünk, és elkészítettük a terveinket. Megfogott a lehetőség filozófiája: olyan gyerekeket bevonni a rendszerbe, akik egyébként nem jönnének. Elsősorban a félelmüket kell eloszlatni; ezt segíti az előkészítő évben az önismeret tantárgy, a személyiségfejlesztés, az egyénre szabott képességfejlesztés is. Az »Arany János-os gyerekek« kollégisták, így a közösség is hamar összekovácsolódik.”

A programnak köszönhetően a tan-

órán kívüli kulturális események sora indult be a bonyhádi evangélikus gimnáziumban. Diákjaik kollégiumi hétvégék, táborok állandó résztvevői lehet-

A pulpitusnál Ónodi Szabolcs igazgató – a kép jobb szélén Krähling Dániel esperes

nek, s ezeket az előnyöket az intézmény valamennyi tanulója élvezheti. A gimnáziumban öt éve 87 kollégista volt, ma 283, a diákok száma pedig 406-ról 611-re emelkedett.

Megváltozott az iskola hangulata, új értékek jelentek meg. Az iskolai tanulmányi átlag négyes fölé emelkedett, 3%-ra csökkent a bukások aránya. A diákok továbbtanulási esélye 90%-ra nőtt. Nem

csoda, hogy ma már a gimnázium minden szakára jelentős a túljelentkezés.

A minisztériumban Kecskés Éva is tagja volt a tehetséggondozó programot kidolgozó stábnak. Az ünnepi együttléten felidézte a bonyhádi gimnázium pályázatát, amely öt első olvasásra „megragadta”. (Ma már egyébként ő is az intézmény munkatársa.)

A högyészi általános iskola igazgatója, Stefán Márta elmondta, hogy először hezitáltak, hogy küldjenek-e gyerekeket a programba, hiszen még nem is ismerték. A hátrányos helyzet leküzdésének lehetősége és a tehetséggondozás ígérete azonban meggyőzte őket, s azóta minden évben akadnak tanulói között olyanok, akik vállalják a programban

való részvételt, eljönnek, és az evangélikus gimnáziumban sikeresen magukra találnak.

Idén összesen ötvenheten jelentkeztek az Arany János Tehetséggondozó Programra. A törvényi előírásoknak megfelelően egy osztály maximum háromcöt fős lehet, de a pontos létszámról mindig a minisztérium döntenek.

■ MÁTÉ RÉKA

Az Országos Közoktatási Intézet (OKI) minden évben elkészíti a gimnáziumok és szakközépiskolák rangsorát. Az oktatási intézmények vezetői izgatottan várják az eredményeket, mert az előkelő helyezést sokat jelenthet a jelentkező diákokért és az utánuk folyósított normatíváért folyó versenyben. Bár a teljes eredménylistát csak májusra ígéri, az OKI az év elején előzetes adatokat tett közzé honlapján (www.oki.hu). Az öt év egyetemi felvételi átlaga alapján elkészített rangsorban évek óta nincs jelentősebb változás. Az élvonalban az egyetemi gyakorlóiskolák találjuk; legeredményesebb egyházi iskolaként a Budapesti Piarista Gimnázium a tizenhetedik lett. Ez a lista azonban csak az úgynevezett kimeneti adatokat tartalmazza. Nem számol tehát a diákok „előéletével” és fejlődésével. Az pedig nyilvánvaló, hogy a jó képességű, rendezett családi háttérrel rendelkező tizenévesekkel könnyebb eredményes felvételi átlagot produkálni, mint a hátrányos helyzetű diákokkal.

Többet árul el az iskolákban folyó munkáról a hozzáadott érték alapján elkészített táblázat. A felmérés a szülők iskolai végzettségét, a munkanélküli szülők számát és a nyolcadik osztályban szerzett érdemjegyeket (szociokulturális mutatók) figyelembe véve vizsgálja az érettségiző diákok felvételi eredményét és megszerzett nyelvtudását (eredményességi mutatók). Az elemzők szerint ez a sorrend azt fejezi ki, hogy melyik intézmény tesz legtöbbet az esélyegyenlőség megteremtéséért. A táblázat élén a katolikus egyház Patrona Hungariae Gimnáziuma szerepel, a hetedik helyen pedig a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium. Az egyházaknak az oktatásban betöltött fontos szerepét látszik igazolni az a tény is, hogy miközben a felekezeti iskolák aránya Magyarországon körülbelül 15%, a lista első húsz helyezettje között hat keresztény (négy katolikus, egy református és egy evangélikus) gimnázium szerepel.

■ L. J. Cs.

„Bálványok” Békáson

A békásmegyeri evangélikus gyülekezetben mindig friss meglepetésekkel várják a látogatókat – az istentiszteleteket követően is. Az ezredfordulóra megépült új, dongaboltozatos, nemesen egyszerű templomban havonta egyszer megrendezi az „összegyülekezés napját”. Ekkor a hívek és a látogatók az egész vasárnapot egymás társaságában töltik, és együtt vehetnek részt különböző kulturális, illetve spirituális programokon.

Legutóbb képiállítás nyílt *Bálványok* címmel az erdélyi gyökerű, unitárius Veress Pál (1920–1999) festményeiből, múlt vasárnap pedig e képek jobb megértését segítette *Kerékgyártó István* művészettörténész tárlatvezetése. Az alkalomhoz a hangulatot *Pál Diana* és *Lisznyay Erdő Gábor* romantikus orgonamuzsikával teremtette meg.

Veress Pál *Szönyi István* tanítványaként végezte el a budapesti főiskolát, de az 1948-as nagy sikerű bemutatkozó kiállítását követően a politikai helyzet miatt visszavonult a nyilvánosság elől. 1969-ben rendezett önálló kiállításáról *Weöres Sándor* így írt: „... ezek a figurák nyilvánvalóan emberalakok, mégsem emberábrázolások... Motivumai a kultúra múltjából erednek – totemek, sárkányszerű állatalakok, gót templomfalrészecskék, málladozó fafeszületek –, de a feldolgozás módszere, stílusa, szelleme huszadik századi.” Műveinek egységességét formai újítások, technikai eljárások is biztosítják. A domborműszerű megjelenítéssel a síkba készített alkotásokat egy kicsit kimozdítja a térbe; hamu, műgyanta, korom és fűrészpor különös elegyének a használatával kiemelkedéseket, bemélyedéseket, képez a felületen. Mint az alkotó maga mondta, „többértelmű, mindenkinek más-más olvasatot kínáló képeket” készített. „A bálványok az isteni és emberi, állati és növényi, sőt szerves és szervetlen lét határán léteznek” – tette hozzá.

A gyönyörű kiállítás február végéig tekinthető meg a békásmegyeri evangélikus templomban (Budapest III., Mező utca 12.).

■ BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES

Egy életen át Isten szolgálatában

Az örökös felügyelőnek kilencvenévesen is sok a tennivalója

▶ „A fiatalság mércéje nem az életkor, hanem a szellem és a lélek állapota: az akarat- és képzelőerő, az érzelmek intenzitása, a jókedv és a kalandvágy győzelme a lustaságon.” *Albert Schweitzer* idézett gondolatait látja mintegy „megtestesülve”, aki felkeresi *Ódor Istvánt*. A pesterzsébeti idősek otthonának Pista bácsija kilencven elteltét meghazudtoló fürgeséggel siet a látogató elé. Csak az ellen tiltakozik hevesen, hogy fénykép készüljön róla, ellenben örömmel mesél eseményekben gazdag életéről, és szívesen számol be a Fővárosi Önkormányzat Virág Benedek Utcai Idősek Otthonában végzett munkájáról.

– Feleségem tizenkét esztendővel ez előtt bekövetkezett halála után költöztem ide az otthonba. A hitem és evangélikus mivoltom mindig is nagyon fontos volt a számomra. Hosszú időn keresztül, hetvennégy esztendőig szolgáltam az egyházban.

– Melyik gyülekezetben?

– Közel fél évszázadig az újpesti egyházközséghez tartoztam, ahol több tisztséget töltöttem be. Még most is a közösség örökös tiszteletbeli felügyelője vagyok. Szívemből szeretem ezt a gyülekezetet, ha csak tehetem, ellátogatok hozzájuk. Nagy szeretettel emlékszem vissza az egykor ott szolgáló lelképásztorokra, id. és ifj. Blázy Lajosra, akik barátaimmá váltak.

– Esetleg Ön is lelkész szeretett volna lenni?

– Gondolni gondoltam rá, de az élet másképp hozta. Aradon születtem, édesapám gazdasági szakember volt, egy állami birtok felelős vezetője. Amikor nem akarta letenni a hűségkürt a románoknak, kiutasították bennünket az országból. Hányattatásainkról azonban nem szeretnék részletebben beszélni. Végül is egy katonaiskolában végeztem mint tűzermény, később pedig közgazdasági, kül-

kereskedői és számítástechnikai végzettséget szereztem.

– Ha jól tudom, a lelkészség sem hiányzik az életéből, legalábbis az egyetemes papság értelmében. Az újpesti gyülekezet után itt, az otthon falai közt tesz meg mindent Isten ügyének érdekében.

– Ez valóban így van. A mindennapokban *Lukács evangéliumának* intését igyekszem szem előtt tartani: „Azért tehát ti is, ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok ezt: Haszontalan szolgák vagyunk, azt tettük, ami kötelességünk volt.” (Lk 17,10) Ennek szellemében igyekszem dolgozni ma is, amennyire az erőm engedi. Korom és egészségi állapotom miatt lassacskán visszavonulok, és a fiatalabbknak adom át a stafétabotot.

– Hogy telik egy napja?

– Van, hogy kevésbé érzem jól magam, ilyenkor nem vagyok annyira aktív. De igyekszem mindenkivel egy-két szót váltani. Ma például a beszélgetésünk után elmegyek a közeli Jahn Ferenc Kórházba, ahol egy szívűtét előtt álló lakótársunkat látogatok meg. Vasárnapként természetesen mindig több a tennivaló, ilyenkor életem telik meg az ökumenikus kápolna. Szerveztünk már úgynevezett ökumenikus teadélutáno-

kat is, ezek iránt is nagy az érdeklődés. A legutolsó ilyen alkalmat tavaly, advent idején tartottuk. Vannak bibliaóráink, és ugyancsak rendszeres az ágyhoz kötött betegek lelkigondozása.

– Pista bácsi hogyan emlékszik vissza az itteni „ökumenikus mozgalom” kezdetére?

– Nyolc esztendővel ezelőtt még üresen állt az imaterem. Berendezéséhez a segítséget kérte az otthon vezetője, Szabó Margit. Megterveztem az oltárt, az igazgató pedig aszerint készítette el. A berendezési tárgyakat – gyertya, korpusz – közösen szereztük be.

Eleinte még csak hatan-nyolcan jöttek el egy-egy istentiszteletre, most húszan-huszonöten vagyunk. Többen sajnos nem is nagyon férnének be, hiszen ez csak egy kedves kis kápolna. Mégis nagyon büszke vagyok rá, hiszen tudomásom szerint Budapesten ez az egyetlen ilyen öregotthoni ökumenikus közösség, ahol a protestáns istentiszteleteken a reformátusok, evangélikusok és baptisták mellett római és görög katolikusok is számosan részt vesznek.

– Az otthon lakói, valamint az itt szolgáló lelkészek mit szólnak ehhez a kezdeményezéshez?

– Mindkét részről örömmel fogadták. Azok, akik nincsenek ágyhoz kötve, szívesen jönnek ide a kápolnába egy kis elcsendesedésre. A katolikus miséket a helyi plébánia szervezi, én csak a „protestánsok ügyét” vettem kézbe. Az otthon tárgyalat a helyi református esperesi hivattal, mely a három protestáns felekezet tizenhárom lelkészének itteni szolgálatát koordinálja. Hadd köszönjem meg ezen a helyen a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet pásztorainak, *Győri János Sámuelnek* és feleségének, *Győriné Opausz-*

*ky Mária*nak a szeretetteljes és lelkiismeretes szolgálatukat.

– Itt helyben kihez fordulhat Pista bácsi, ha segítségre van szüksége?

– Fontos, hogy az otthon vezetőjére mindenben számíthatok, és ezért nagyon hálás is vagyok neki. Mindenképpen meg kell még említenem *Zadraveczné Mód Éva* mentálhigiénés munkatárs nevét, valamint református testvéremet,

gélikus, ki református, ki katolikus. Odafigyelünk az eltérő felekezetek különböző úrvacsorai gyakorlatára. Néha az is előfordul, hogy valamelyik lelkész nem tud jönni istentiszteletre tartani, ilyenkor én „ugrom be”, hogy semmiképp ne maradjunk Isten igéje nélkül.

– Ószinte elismerésem! Még gyakorló lelkészeknek sem könnyű ilyen rövid idő alatt felkészülni.

A szeretetotthon ökumenikus kápolnája

*Lőrinc Mária*t, aki az otthonon belüli látogatásokat szervezi, és természetesen maga is végzi.

– Remélem, a sok tennivaló mellett azért jut egy kis ideje a kikapcsolódásra is, ha máskor nem, legalább vasárnap, hiszen az ökumenikus kápolna most már „szinte magától” működik...

– A vasárnap természetesen a pihenésé, de csakis az istentisztelet után. Itt gyakran megédekzem a lelkészek az úrvacsoraszertésnél, jelzem neki, ki evan-

– Az igazság az, hogy minden vasárnap reggel elgondolkodom egy-egy igén, és röviden lejegyzem mindazt, ami megfogalmazódik bennem. Nem spontán módon és megdondatlanul cselekszem, egyszerűen csak próbálok közben tartani a dolgokat. Egyébként éppen az alaposabb készülés miatt könyvtáram jelentős részét egyházi művek képezik, nehogy szerényben maradjak a kis gyülekezet előtt...

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Elhurcoltakra emlékeztek Gávavencsellőn

Hatvan évvel ezelőtt több mint félmillió ember érkezett az oroszországi kényszermunkatáborokba, és ma sem tudni, hányan haltak meg útközben az elhurcoltak közül – mondta *Harrach Péter*, az Országgyűlés alelnöke múlt vasárnap Gávavencsellőn.

A II. világháború utolsó hónapjaiban „málenkij robotra” vitt emberek közül kétszázézeren soha nem térhettek haza, elpusztultak az embertelen körülmények között – mondta a politikus a szabolcsi településen, ahol a községből egykor elhurcolt háromszáz áldozatra emlékeztek. Hozzátette: az áldozatok nagy száma ellenére sajnos az országban még mindig kevés helyen emlékeznek meg az elhurcoltakról, a szabadságuktól, életüktől megfosztott civilekről.

A vasárnapi gávavencsellői megemlékezésen ökumenikus istentiszteleten mondtak imát az elhurcoltak közül meghalt több mint százötven áldozatért. A rendezvény koszorúzással fejeződött be.

► MTI

Párbeszéd a felelősségről

► A felelősség témájáról beszélgetett *Heller Ágnes* filozófus és *Béres Tamás*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatója január 20-án a győri tanítóképző főiskolán az evangélikus gyülekezet által szervezett *Asztali beszélgetések* című sorozat keretében. Honnan jön a felelősség, és kiért vagyok felelős? Saját magunk alakítjuk-e ki személyiségünket, vagy a környezet alakít ki minket? Ezekről és hasonló kérdésekről volt szó az este folyamán. A hallgatóság a filozófia és a teológia határán gondolkodhatott együtt a két előadóval és a beszélgetést moderátorként vezető *Ócsai Zoltán* győri lelkésszel.

Kiért is tartozom felelősséggel? Mindenkiért vagy csak a felebarátomért? – vetette fel az első kérdést *Heller Ágnes*. *Dostojevszkij* szerint mindenki mindenkiért felelős, és ha erre rájönne az emberiség, eljönne a paradicsom. Vagy *Levinas* véleményét fogadjuk el, aki szerint a rám tekintő másik emberért vagyok igazán felelős? Biztos, hogy a hozzám közelebb levőért sokkal konkrétabb felelősséggel tartozom, mint ismeretlen, távoli embertársamért. *Heller Ágnes* szerint az ember teljes szabadsággal rendelkezik önmaga etikai kialakításában – eldöntheti, tisztességes emberré akar-e válni, vagy nem. *Goethe* szerint harmincévesen már mindenki felel az arcáért.

Béres Tamás a társadalmi rétegeknek

és a hovatartozásnak az erkölcsi kialakulás folyamatában betöltött szerepére hívta fel a figyelmet. Ha például egy család szétszakad, akkor egy következő körnek kell belépnie, hogy a gyermek elrejtettségben gyakorolhassa azokat az alapvető emberi képességeket, amelyben kialakíthatja magát.

A szív logikája vagy az ész logikája határozza-e meg a felelősséget? – tette fel a következő kérdést *Heller Ágnes*. A szív logikája képes arra, hogy az érzellemmel túlmutasson a ész logikáján, belső normává emelve a külső normát. Az utóbbi pedig képes behelyezkedni a másik helyzetébe, és ezzel elmélyíteni a döntést. Korunkban hiányzik a saját felelősség kimondása – figyelmeztet a filozófus.

Különösen a 20. század náci és sztálinista diktatúráinak bűnei részéről hiányzik a vétkesség beismerése. Mi mond itt csödtől? Béres Tamás a intézmények feladatának látja, hogy szellemiségükkel ráébresszenek az egyéni bocsánatkérés szükségességére. Ez Európában mintha nehezebb lenne, mint Amerikában. *Heller Ágnes* megfogalmazásában „Európa szkeptikus és cinikus, Amerika hívó, naiv és néha szemellenzős”. Hogyan lehetne a kettőből összegyúrni valamit?

A felelősség felszabadít az ideológiák morális rendszere alól, mivel valami felsőbb instanciára hivatkozik – egyeztet meg az előadók. A szeretet jézusi és a kegyelem páli értelmezése túlmutat a rendszereken, sőt szemben is állhat az uralkodó ideológia morális rendszerével.

A kegyelem felfedezése Pálnál kivezet

a pesszimista emberképből – mutatott rá Béres egy érdekes kérdésre válaszolva. A kegyelem annak felfedezése, hogy magamat rossznak érzem, és képtelen vagyok a jót tenni, mégis létrejött valami jó körülöttem. A kegyelem olyan „transzcendens muníció”, olyan energia, amelyet az ember kívülről érkezőként, magán túlmutatóként tapasztal. Ez a morálton túlmutató vallási tapasztalat.

Szeretünk a protestantizmus kulturális szerepéről és szabad szellemiségéről beszélni. Ezen az estén a közel százfős hallgatóság előtt valóban megvalósult az értelmes és nyitott párbeszéd. Örömmel szolgálhat, hogy nem egyedi alkalomról van szó, hanem egy sorozatról, amelynek ez már az ötödik állomása volt: *Galambos Ádám* teológushallgató szervezésében eddig *Márkus Mihály* – *Gáncs Péter*, *Réz András* – *Fabiny Tamás*, *Lancendorfer Zsuzsa* – *Jánosa Attila*, illetve *Hankiss Elemér* – *Bartha István* beszélgetésére került sor.

A következő, február 10-i eszmecsere, amelyen *Kalász Márton* író és *Németh Zoltán* banki lelkész beszélget majd a két pálya – az írói és a lelkészi – kilátásairól, szintén érdekesnek ígérkezik.

■ SZABÓ ANDRÁS

KÉSZÜLÜNK A NŐK 2005. ÉVI ÖKUMENIKUS VILÁGIMANAPJÁRA 3.

Lengyelország múltjából

► Lengyelország a 10. század közepén „lépett be” Európa történelmébe. A *Piast-uralkodóházból* származó *Mieszko* 966-ban keresztelkedett meg, és ezzel elkezdődött a lengyel sík vidék addig szétszórt törzseinek egyesítése, valamint a nyugati kereszténységhez és világhoz való orientálódása. „*Vitéz*” *Boleszláv* (992–1025) kelet irányában Kijevig terjesztette ki a birodalom határát, ugyanakkor nyugat felé *III. Ottó* császárral kereskedelmi kapcsolatot alakított ki. A kereszténység terjesztésével, ezen belül a gnieźni püspökség megalapításával Lengyelország 1024-re az európai közösség aktív tagjává vált. *Kázmér* idejében (1034–1058) stabilizálódott a kül- és a belpolitika; a királyi székhely *Krakkó* lett. Az államalapító *Piast-dinasztia* a 14. századig uralkodott. Ez alatt az idő alatt építették fel a *Mária-templomot* (1221–22), ekkor alapították meg *Krakkóban* a világhírű egyetemet (1364). A *Jagellók* idején a *krakkói Wavel-dombon* reneszánsz stílusban épült királyi vár az európai uralkodók székhelyei közül is kiemelkedett pompájával. Mindezzel a kulturális fejlődés is megindult.

második és harmadik felosztást sem. Ennek következtében Lengyelország idegen hatalmak kiszolgáltatottjává vált, és százhuszonhárom évre szinte lekerült Európa térképéről. Felbomlott a litván–lengyel unió is. *Rousseau*-nak azonban igaza volt, amikor ezt mondta: „Igaz, hogy az országot a nagyhatalmak lenyelték, de megemészteni nem tudták!” A lengyel nép identitásudata és a függetlenség utáni vágya újabb és újabb felkelések kitöréséhez vezetett; különösen az oroszok által megszállt területeken lázadtak a cári önkény ellen. A véres megtorlások, szibériai száműzések, melyek főleg a lengyel értelmiséget érintették, sokakat emigrációba kényszerítettek. Ugyanígy egyre többen települtek ki a nagyszámú zsidó lakosság köréből is.

Az 1800-as évektől kezdve a porosz területeken erőszakos németesítés indult meg. Az oroszok és poroszok által megszállt területeken az önálló lengyel kultúra művelése és a nyelvtanítás is tilos volt. Egyre kevesebb esélye volt annak, hogy újra létrejöhet az önálló Lengyelország. Ugyanakkor a lengyel egyetemeken (*Krakkó*, *Lemberg*) szabadabb szellem uralkodott, sőt – a többi területtől eltérően – itt nők is tanulhattak.

Először az első világháború után adódott lehetőség az ország helyzetének rendezésére, méghozzá német támogatással. *Józef Pilsudski* függetlenségi harcos átmenetileg átvette a vezetést és a Varsó feletti uralmat. Megkísérelték megoldani a fiatal demokrácia legégetőbb (szociális, egészségügyi, agrárjellegű) problé-

máit, és ugyanakkor a kisebbségek integrálását is – próbálkozásuk váltakozó sikerrel járt.

Közben azonban már gyülekeztek a „viharfelhők”; a második világháború a küszöbön állt, sőt 1939-ben ki is robbant. Ekkor mintegy százezer lengyel menekült Magyarországra. *Hitler* a német fennhatóság alatt álló lengyel területeken megkezdte az agresszív, rasszista nemzetiszocialista politika érvényesítését. Ez elsősorban a már említett nagy-

Lech Walesa

számú lengyel zsidóságot érintette, de nem kímélte az „alacsonyabb rendű szláv lakosságot” sem, különösen nem az intelligenciát. Az első részben már idézett *Jeszenszky-cikk*ből álljon itt egy másik mondat: „Ez a világtörténelmi tragédia egyetlen nemzetet sem sújtott annyira, mint Lengyelországot.” De ez a németek szerint alacsonyabb rendű nép nem törődött bele a vereségbe, és folytatta a harcot. *Hitler* és *Sztálin* negyedszer is felosztotta az országot. A cél az volt, hogy megsemmisítsék a zsidó népet, és letörjék a szláv ellenállást. Megépültek a hírhedt lengyelországi munka- és haláltáborok: *Auschwitz-Birkenau*, *Treblinka*, *Majdanek*. Ezekben négy és fél millió zsidó, sok lengyel értelmiségi, sokféle kisebbségi csoport (romák, sintik), valamint szovjet hadifogoly pusztult el. A náci 1943-ban leverték a hősi-es varsói lázadást, és a várost a földdel tették egyenlővé.

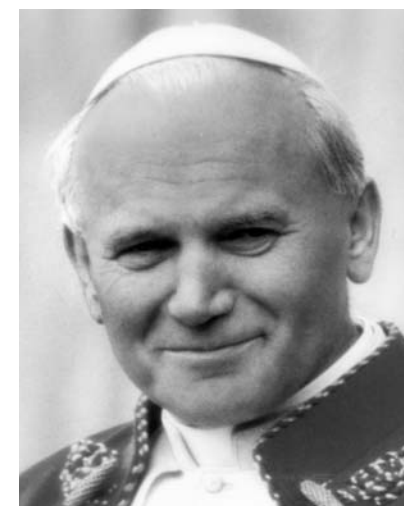
A háború befejeződése határátrendezést hozott. Lengyelországhoz került nyugaton Kelet-Poroszország, Kelet-Brandenburg és *Szilézia*, keleten viszont száznyolcvanezer négyzetkilométert kellett átadniuk a szovjeteknek. Az „új rend” milliókat kényszerített menekülésre, otthonuk elhagyására. Lengyelországnak sok millió halottat jelentett a háború; elpusztult a zsidó népesség 85%-a.

Az 1948-ban uralomra került Lengyel Egyesült Munkáspárt lépésről lépésre meghíúsította a demokratikus erőket minden kezdeményezését. Megkezdődött Lengyelország sztálinista korszaka.

Ettől kezdve – mivel a negyvenéves időszak egy táborban „egyesítette” a szocialista országok népeit, s ezt a korszakot mi is átéljük – a részletekre nem térek ki. Azokat a jellemző sajátosságokat emelem csak ki, amelyek Lengyelországot egyedülállóvá tették a szocialista tábor alkotó többi ország közül.

Az első ilyen jellegzetesség az erős nemzeti érzés, amely mindig újra hangozott, és amely szerepet játszott abban, hogy a lengyel nép ismételtelen az ellenállást, sőt a felkelést választotta. Híressé vált a *Szolidaritás* szakszervezet, melynek az élén karizmatikus vezető, *Lech Walesa* villanyszerelő állt. *Walesa* bátor és következetes politikájával sikeresen előkészítette a békés fordulatot. A másik sajátosság az, hogy a népesség vallási tekintetben meglehetősen egységes: Lengyelország lakosságának 93%-a gyakorló római katolikus. Semmiféle ateista politika vagy propaganda nem tudta megfélemlíteni a népet, sem pedig eltéríteni vallásának gyakorlásától. Ez rendkívül fontos volt, sőt nagy erőket tudott mozgósítani a legnehezebb időkben is. Mindezt csak kiteljesítette az, hogy a római katolikus egyház történetében először, 1978-ban a *krakkói érseket*, *Karol Wojtylát* választották pápává.

A katolikus egyház legmagasabb méltósága a következő évben meglátogatta kommunista rendszerben élő hazáját. *Varsó* központjában, a *Győzelem* téren egy hatalmas keresztet állítottak fel, itt tartotta a misét a pápa. Beszédre a szabadság és a reményesség levegőjét árasztotta. Felemelte szavát mindazok nevében, akik hallgatásra voltak ítélve. A mise végén így imádkozott a 104. zsoldár alapján: „Küldd el Lelkedet, küldd el Le-

II. János Pál pápa

kedet, és újítsd meg a föld színét. Ennek a földnek a színét!”

Egy évvel később sztrájk kezdődött a gdanski hajógyárban, mely később egész Lengyelországra kiterjedt. Sokan a pápa prófétái szavainak beteljesülését látták ebben. 1990-ben Lengyelországban is bekezdte a rendszerváltás.

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

A Wawel Krakkóban

Lengyelországban 1386-tól a Jagelló-dinasztia vette át az uralmat. *Nagy Lajos* magyar–lengyel király leánya, *Hedvig* (*Jadwiga*) házasságot kötött a litván *Jagelló Vladiszláv* főherceggel. Ezzel a házassággal jött létre a lengyel–litván perszonálunió. Az új birodalom Európa legnagyobb kiterjedésű állama lett: a Kelet-tengertől egészen a Fekete-tengerig terült el. A 16. századtól Lengyelország nyugati szomszédja a dinamikus fejlődő porosz–brandenburgi dinasztia, amely később, a 18. században veszélyeztette is az ország függetlenségét.

A 17. századtól kezdve Lengyelország hatalma gyengülni kezdett. Az orosz–svéd háború, a törökök előrenyomulása nyomán a nagyhatalmak játékszerévé vált, miközben belső ellentétek is gyengítették.

1772-ben *II. Frigyes* császár felosztotta az országot Poroszország, Oroszország

és Ausztria között. A függetlenségre vágyó nép reformerőket mozgósított tiltakozásul az erőszak ellen, mégsem akadályozhatta meg az 1793., sőt az 1795. évi

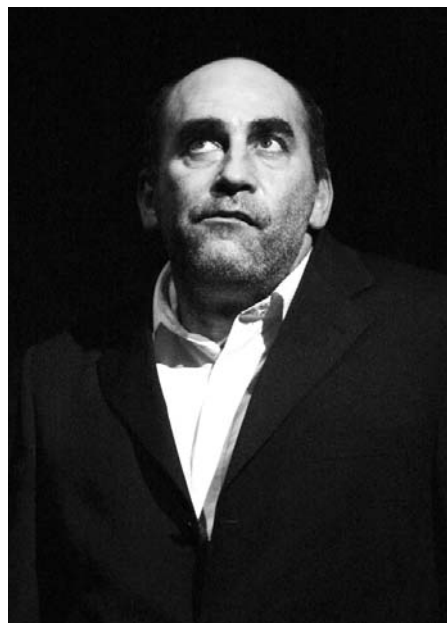
Az auschwitzi koncentrációs tábor

Kié az ország és a hatalom?

▶ Ne ijedjen és ne botránkozzon meg a kedves Olvasó a cím láttán! Nem aktuálpolitikai, nem is egyházkormányzati témák következnek az alábbi hasábo-
kon. Színházi élményemet szeretném megosztani az érdeklődőkkel, hátha veszi valaki a fáradságot, és megnézi a Nemzeti Színház meghökkenően egyszerű előadását, *Shakespeare III. Richárdját*. Hiszem, van esélye arra, hogy hozzám hasonlóan igazi katarzisélményben legyen része. Nem lesz könnyű szórakozás, azt megígérhetem, hiszen a több mint háromórás tiszta játékidőt igénylő darab szellemileg és emocionálisan egyaránt megerőltető. Ha azonban rászánja magát az ember, felejthetetlen élményben lesz része a „hatalom” témakörében. A keresztény módon gondolkodó, kérdéseire választ kereső néző szembeül azzal, hogy milyen valóság a bűn, hogy milyen ördögi a hatalom kísértése, mennyire régi keletű a gonoszság, és mennyire rászorulunk a szeretet „új parancsolatára”.

már tönkretette. Nincs emberség, nincs tisztesség, nincs tekintély, nincs kegyelet. Kegyetlenség van, mert a hatalom mámora az ember esztét veszi.

A 14. századi események, a 16. század végi shakespeare-i interpretáció és a Nemzeti Színház mai előadása egyaránt ugyanarról beszél: ha nem az Istené az ország, a hatalom és a dicsőség, akkor az események vesztébe sodorják az embert, legyen fent vagy lent, legyen egyszerű emberből nemesedő vagy kiváló házból nemtelenedő. A rózsák háborúja

Kulka János III. Richárd szerepében

az emberiség történelmének refrénszerűen ismétlődő szomorú valósága. Jézus szava cseng a fülemben: „De köztetek nem ez a rend...” Tényleg nem ez?

Nem egy rövid ajánló, de egy hosszabb tanulmány kereteit is szétfeszítené, ha minden élményemet írásba foglalnám a darabról, a

rendezésről, a színészek kiemelkedő játékáról. Az elektronikus médiumokban oly kedvesnek, kedélyesnek, melegsívűnek megismert Kulka János szó szerint félelmetes alakítása azonban mindenképpen idekívánczozik. A testi hibás, a gonoszság hitvallását nem titkoló, a hatalomért mindenre képes Richárdot alakító színész eseményeket formáló aktív játékában és a szinte nézők közé állva elgondolkodott monológiában (arcát a háttérben vagy hússzorosra nagyítva ténylegesen láthatjuk minden rezdülését, grimaszát, idegrángását) hatalmasat alkotott. Megjelenítette az ösgonoszsgát. Figyelmeztetett, hogy közöttünk van, itt jár-kel, sőt olyan, mint mi: közülünk, belőlünk való. Kemény emlékeztetés. A díszlettel háttér, a kevés, de meghökkenően jelképes színpadi eszköztár mind-mind emelte az előadást. Közel emelte hozzánk.

Tolsztoj írja: Shakespeare hírnevének benső oka hajdan és ma is az, hogy drámái „pro captu lectoris” készült művek, vagyis hogy összhangban vannak kora és korunk felső osztályainak vallástalan és erkölcsstelen lelkiállatával.

A rendezés, a színészi alakítások sora, a technikai megoldások mindegyike átlag feletti színvonalú. Lenyűgöző. A nagy magyar színjátszás mércéjéhez igazodik.

Az előadást kezdő és záró kép szinte ugyanaz. Épp csak visszafelé... Az elején a színpadot takaró fehér vásznon az egyre közeledő, sántikálva érkező púpos gonosz sziluettje rajzolódik ki egy fénykörben. A győzni akaró hatalomvágy rajzolata. S a képben Richárd, hogy jöjjön, lásson és győzzön. Majd a hatalom torzulásában tetet öltő gonoszság három órája után a Richárdot legyőző új uralkodó távozik. A harcban lesántulva – ugyanúgy bicegve tűnik el az árnyképe. Mert a szereplők változnak. De a kísértés és a történet ugyanaz marad. Kié az ország és a hatalom?

■ – HARKÁLY –

Régi zsoltár új hangon

150 örök ének – ezt az alcímet viseli a frissen megjelent kötet, amely Bodrog Miklós zsoltárfordításait tartalmazza. Mitől örök, ami örök? Mitől válik valami örökké? Nem attól, hogy mozdulatlanul, változatlanul áll örök időktől fogva az idők végezetéig, hanem attól, hogy minden nemzedék, minden ember felfedezi önmaga számára. Minden generációt megszólít, minden korszak aktuálisnak, a sajátjának érzi. Valahogy így örök a százötven költemény is. Évezredek óta tanulnak belőle imádkozni az emberek, és ha elfogy imádságuk szava, mert túl nehéz vagy túl zaklatott a szívük, mindig újra visszatérnek ehhez a forráshoz, és mindig újra azzal az élménnyel távoznak: megtaláltam a szavakat! Egy színttel, egy lépéscsúfokkal mélyebbre hatoltam az imádság világába. Gazdagabb lettem. Jelentése van a szónak, többet látok magamból, és mélyebben megismertem Istent.

Örök, ezért folyton foglalkozni kell vele. Csöndben imádkozni, istentiszteleten olvasni, lefesteni, megzenésíteni, megformálni, lefordítani. Bodrog Miklós nem először foglalkozik a Zsoltárok könyvével. 1956-ban fordította magyarra a százötven zsoltárt. Az azóta eltelt idő tovább érlelte a verseket, amelyeket annak idején Weöres Sándor is olvasott, és versben közzétett meg. (A kötetben ezt a Weöres-verset is megtaláljuk.) Az Evangelikus Sajtóosztály gondozásában jelent meg 2001-ben a fordító ötvenkét zsoltárfordítást tartalmazó, nagyon szép külső formájú kötete, a Válogatott zsoltárok. Most a Kairosz Kiadó jóvoltából a teljes kötet, mind a százötven zsoltár fordítását kaptuk a kezünkbe.

Mi teszi Bodrog Miklós jó zsoltárfordítót? Először is az, hogy az Őszövétség tudós értője, doktora, aki avatott kézzel nyúl a zsoltárokhoz. Emellett az emberi lélek ismerője is, a pszichiáteróriás, Carl Gustav Jung műveinek tolmácsolója és gondozója, hogy saját műveit és praxisát ne is említsük. A zsoltárok pedig nem külső információt adnak az emberről, hanem belülről írják le a vívódásait, ujjongásait vagy szenvedéseit. Ezért is ismerünk bennük mindig magunkra, és ezért tudja szavukat jól visszaadni az, aki mélyen ismeri az emberi lelket. Végül pedig a zsoltárfordító költő is egyben – erről Evangelikus énekeskönyvünk is tanúskodik. Talán nem csak én érzem úgy, hogy Bodrog Miklós énekeskönyvegei ének. Élettel teli a most megjelent százötven zsoltár magyar szövege is.

Jólesik lapozni a könyvet, mert másképp elevenednek meg benne a zsoltárok, mint a megszokott, bibliai szövegben. S pontosan azért, mert kicsit meglepő a nyelvezet, nem engedi, hogy ismert szöveggé, rutinosan bánjunk vele, azaz előre tudjuk, hogy mit fog mondani. Nyugodtan sutba dobhatjuk sémaikat, és átélhetjük a zsoltárok titkát: hiszen ez az én imádságom! Hadd szemléltessük néhány példán a felfedezés élményét! A 126. zsoltárt például így olvashatjuk Bodrog Miklós fordításában:

Mikor az Úr hazavezérelte Sion elhurcoltjait,
örömmámorban úsztunk,
mintha csak álmodnánk az egészet!
Szánk megtelt nevetéssel,
nyelvünk ujjongással.
„Nagy dolgot művelt velük az Úr” –
mondták a pogányok.
Igen! De még mekkorát!

Kissé talán a köznyelv felé mutat a fenti fordítás. Vannak azonban olyan példák is, amelyek költői telitalálatként segítenek hozzá az újrafelfedezés élményéhez. Ilyen számomra például a 6. zsoltár egy részlete:

Szemem bánattól bágyadt,
megvéhédte számtalan szorongatóm miatt.
Távozzatok tőlem mind, bűnön mesterkedők,
mert meghallja az Úr siró sóhajom.

Találkoztam meglepő mondatokkal, olyan fordítással, értelmezéssel, amely tartalmi eltérést mutat a használatban lévő bibliai szöveghez képest. Fontos felfedezés volt számomra, hogy Bodrog Miklós a fordításában rendszeresen kihagyja a bibliai szövegben megszokott határozott névelőt, ezáltal szélesebb körre terjeszti ki, általánossá teszi a jelentést, sokkal nagyobb azonosulási lehetőséget adva ezzel az olvasónak. Legyen példa erre az 1. zsoltár:

Boldog, aki gonosz tanácsot nem követ,
bűnös útra nem lép,
kerüli kajának körét,
örömeit leli viszont az Úr törvényében
s éjjel-nappal az jár eszében.

Sok érdekes szempontot lehetne még kiemelni. Ez a kis írás azonban mindössze a figyelmet szeretné fölhívni erre a könyvre, és igyekszik rámutatni arra, hogy használata fel tudja frissíteni a személyes imádságos életünket, de ugyanúgy ki is léphetünk vele a belső szobából. Nem véletlen a címválasztás: *Oltár és zsoltár*. Úgy gondolom, hogy a közös, gyülekezeti alkalmakon való időnkénti használatával a közösség lelki élete is felfrissülhet. Ezért szívesen ajánlom ezt a zsoltárfordítást mind egyéni, mind közösségi használatra. Együtt szeretném tolmácsolni a fordítónak az olvasó köszönetét. Érdemes volt elvégeznie ezt a hatalmas munkát, mert az sokak gyönyörűségére, épülésére, lelki elmélyedésére szolgál.

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA

Bodrog Miklós: *Oltár és zsoltár*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. Ára 2500 Ft.

A fotóművészetben is jeleskedő tudós lelkészunoka

Közelkép dr. Gráf Lászlóról

▶ A szállingózó karácsonyi üdvözlőlapok között december közepén fotókiállításra invitált egy meghívó. A kiállítás *Kosztolányi Dezső* egyik legszebb versének a *Hajnali részegségnek* a címét viseli. A látványos Duna-parton, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kara déli tömbjének aulájában láhattuk dr. Gráf Lászlókat, a Biokémiai Tanszék tanszékvezető professzorának az utóbbi hónapokban készült színes fotóit.

A téma adott volt, mondhatni „ablakhoz jött”: szemben, a pesti oldalon az új Nemzeti Színház és a most épülő kulturális tömb monumentális épülete látható, lent a Duna víztükrre, fent a mindig más színpompába öltöző reggeli égbolt. A szeptember és december között készült fotók megszületésének pontos dátuma leolvasható a képekről, de a napfelkelte helyének változása alapján is követhető az idő múlása. A képsorozaton a nap szimbolikusan körbeveli, fényglóriába fonja a két épületet, a színjátszás és a kultúra központjait. A képeken – ebben a hajnali világításban – az egyedüli élőlények a madarak: sirályok, varjak és a folyó felett elhúzó vadludak.

A kora reggel már a dolgozószobájában találja Gráf Lászlót. A professzor elkezd kutatómunkáját, miközben ablakából felvételeket készít. A kiállítás mottója a következő: „A kutatásnak két egymással ellentétes stratégiája van: vagy a jelenség nyomába szegődünk, vagy a kiindulóponttól egy tapodtat sem mozdulva, nagy türelemmel és bizakodással várjuk, hogy ránk találjon a csoda.” A képek készítésekor Gráf László ez utóbbi módszert követte.

Érdeklődése – szakmáján kívüli – kiterjed minden különleges, érdekes és szép tárgyra: tenger mosta kőre, faragott botra, népi használati eszközre vagy akár egy hangulatos festményre. Ezeket nagy szenvedéllyel gyűjti.

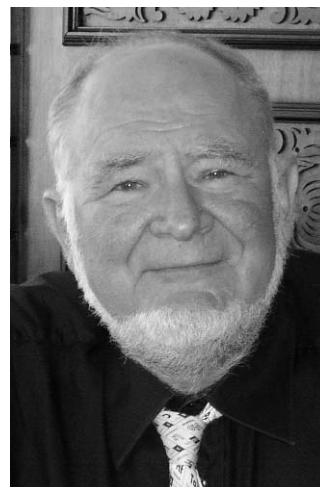
A különböző országokban készített fotóiból az elmúlt évek során több kiállítást is rendezett.

A fényképezés csak a hobbija, hiszen a vegyész diploma megszerzésétől üstökösként ível felé tudományos karrierje. A San Franciscó-i Kaliforniai Egyetem ösztöndíjasa volt, majd 1985-ben ugyanennek az egyetemnek a docense lett. A New York-i Neurokémiai Központ tudományos főmunkatársa és az egyetem kísérleti pszichiátriai tanszékének docense. Hosszú a sora elért eredményeinek, másfél száz tudományos közleménye jelent meg, és a világ számos országában tartott előadásokat kutatási területéről. 1998-ban Széchenyi-díjjal tüntették ki, és 2001 óta a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

A dolgozószobájában beszélgettünk. Engem különösen az érdekelt, hogy miből meríti az erőt ehhez a sokirányú aktivitáshoz. Gráf László emlékeiből idéztem.

Bonyhádi evangélikus esperes nagypapájával különlegesen jó volt a kapcsolata. Valószínűleg ő táplálta unokájába – nem erőszakkal, de sok szeretettel – az élet értelmében való hitet, a felfedezés vágyát és az optimista gondolkodást. Az ideális körülmény miatt a gyermek Gráf László a nagypapa eszméit kritika nélkül befogadta.

Dr. Schlitt Gyula a három unokája közül talán Lászlóban látta leginkább álmainak megvalósulását és folytatását. A bonyhádi lelkészjogi és teológiai doktorátust szerzett, több nyelven beszélt, rendszeresen tartott németül istentiszteletet. Felkészülés nélkül is tudott bizonyos témákról beszélni, melyekkel lenyűgözte híveit. Nagyon

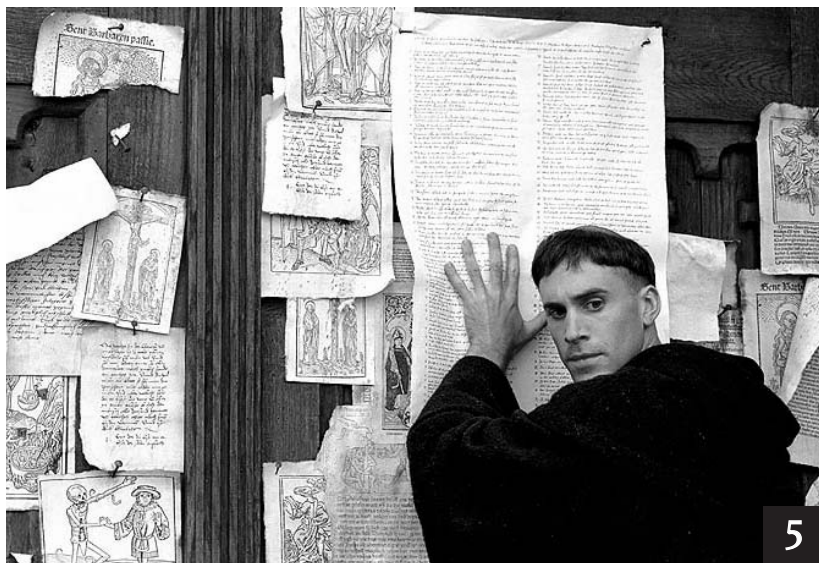
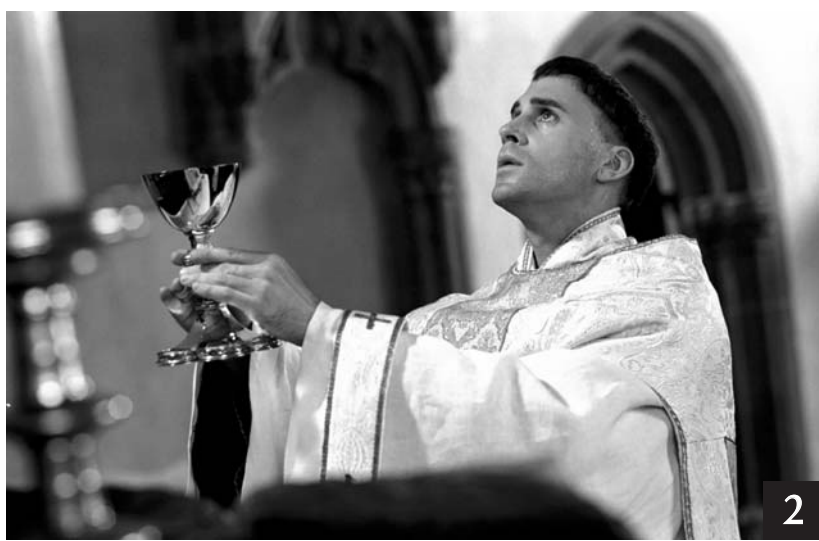
érdekelte az irodalom, a drámák; könyveket írt, kedvenc költője Petőfi volt, de Ady verseit is idézte. Politikával is foglalkozott, és életszerető, vidám, agilis embernek tartották. Gráf László több beszédére is emlékszik. Például az év végi aforizmákra: fél órán keresztül kifogyhatatlanul beszélt az elmúlásról: elszállt egy falevél, elolvadt egy hópehely, elment egy testvérünk... Hitt az emberben, a tehetőségben, az alkotás erejében. Ha a professzor töpreng valamin, nagypapja emléke sokszor felöltik benne. Az Istenben való hit szerinte nincs ellentétben a természettudományokkal, mert ha olyan határokat feszegetnek a tudósok, amelyek már nem tudnak áttörni, nem marad más magyarázat, mint a természetfölötti, vagyis az isteni.

Az elmondottakból kitűnik: Gráf László követte esperes nagypapja szellemiségét, tudását továbbadja diákjainak, és gyerekeiben – orvos fiában és egyetemista leányában – is tovább él a hit és a tudás megszerzésének vágya.

■ NÉMETH ANDREA

Egy film, amelyet minden

1519-ben Szép Fülöp és Kasztíliai (Őrükt) Johanna gyermeke egy olyan birodalom trónszékébe ülhetett, amelyben sohasem nyugodott le a nap. E birodalom különböző tartományai úgy kapcsolódtak egymáshoz, akár az órák fogaskerekei: pontosan, precízen, a nagyok mellé gondosan illeszkedett a sok kicsi. Mindegyik fogaskerék a teljesség része volt, csak így alkothatott egy megbonthatatlan egészet.

V. Károly császár rajongott az órákért. Hosszú percekig nézte a különös és bámulatra méltó szerkezeteket, figyelte az idő mérhető múlását. De fel nem foghatta, hogy „ez a” Luther Márton miért nem képes megérteni azt, amit ő. Miért válik külön a birodalomban? A teológia professzoraként – „különc magatartásával” – miért bomlasztja az egyetlen és egyetemes keresztény egyházat?

Pedig a történet egyszerű: az erfurti joghallgató egy hatalmas viharban megrettenve fogadalmat tesz: szerzetes lesz, az Úristen szolgálatába áll...

Pereg a filmszalag, elindul a mozi, a cselekmény kibontakozik. Nem megrettent, hanem (át)éreztet. A démonoktól és a gonosztól való félelmet lassan a lélek harmóniájára változtatja át. Egy ember sorsa, aki lelkiismeretét Isten ígéjéhez köti.

■ S. T.

Márton testvér kilépett

A Luther-film magyarországi bemutatója

► A fővárosi Mammuth mozi Aquincum termében január 26-án este – az országos premier előtt – mutatták be a Luther Márton életéről készített filmet. D. Szabik Imre elnök-püspök megnyitóbeszédében kiemelte: az egyház fontosnak tartja, hogy Luther életét és munkáit minél többen megismerhesék, hogy kilépjen a templom falai közül. Talán ez a film is kiváló missziói eszköz, amely sokakhoz eljut. Több emberhez, mint ahányan egy lelkipásztor prédikálni tud. Luther abban volt nagy, hogy arra mutatott, akit a kereszténység a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak nevez. Abban volt nagy, hogy a Szentírás szíve közepét fedezte fel, és tette újra az – immáron nemcsak a protestáns, hanem a katolikus – egyház közkincsévé.

A Luther-film budapesti díszbemutatóját követően lapunk igyekezett begyűjteni néhányat a friss élmény hatása alól még szinte fel sem ocsúdott nézők véleményei közül.

Gaál Jánosné
igazgató (Luther Kollégium)

A színészi alakítás nagyon szimpatikus volt. Habár bennem eddig nem ilyen Luther-kép élt, a főhős mégis elnyerte a tetszésemet... Számomra a film is teljesen elfogadható volt, megint megerősített a hitemben... Ez csak az első benyomás, és későbbre marad persze a sok gondolkodnivaló. Egy nagy történelmi reformkorszak... Mostantól könnyebb lesz elképzelnem!

Kolarovszki Zoltán
igazgató (békéscsabai evangélikus gimnázium)

Azt gondolom, hogy olyan filmet láthattunk, amely megfelel korunk igényeinek egy komoly témában. A film erénye, hogy nem a látvánnyal fog meg, hanem a szellem nagyságát próbálja bemutatni. Ugyanakkor végig ott húzódik benne az a kétkedés, amely az egész reformáció korszakára jellemző. Luther nagyságát az mutatja, hogy egy félelemmel teli, misztikus, 16. századi világba tudott reményt csepegtetni azáltal, hogy felemelte a sok megaláztatást eltűrő emberi lelket.

A fotókat és a villáminterjúkat Solymos Tamás készítette

Valentínyi Betti és Kovács Krisztina
teológushallgatók

Krisztina: A filmet először németül láttuk tavaly az erfurti vívódását, mindamellett határozott karakternek találtam a reformátor alakjának a kalmasságát, a hitben, az igazságért, az evangéliumért.

Betti: Számomra pontosan az a pozitív, ahogyan a film bátor fellépéssel és az ige eszközével. Ezt a filmet mi is látni szeretnénk és az „evangélikus létnek” a megismerésében.

Evangelikusnak látnia kell!

LUTHER

Szines német-amerikai film (2003)

Rendező: ERIC TILL

Főszereplők:

Luther Márton
JOSEPH FIENNES

Bölcs Frigyes szász választófejedelem
SIR PETER USTINOV

Johann von Staupitz német
Ágoston-rendi szerzetes
BRUNO GANZ

X. Leó pápa
UWE OCHSENKNECHT

V. Károly császár
TORBEN LIEBKNECHT

Philipp Melanchthon
LARS RUDOLPH

Girolamo Aleander pápai követ
JONATHAN FIRTH

Tetzel János dominikánus szerzetes
ALFRED MOLINA

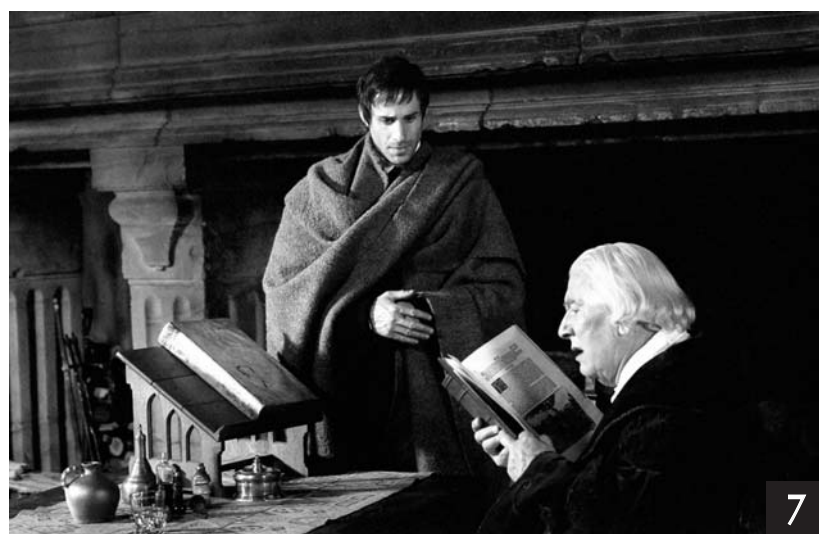
Andreas Karlstaedt teológiai professzor
JOCHEN HORST

Bóra Katalin
CLARIE COX

www.luther-film.com

6

7

8

A templom falai közül

Luther – hirdetik immár egy hete a plakátok a magyar mozik előtt; a 2003-ban készült német-amerikai film megérkezett hazánkba is. A szikár címválasztás szinte semmit nem előlegez meg a nézőnek, amikor jegyet vált a vetítésre. Talán jobb is így, hiszen Luthert – akárcsak a történelem más nagy hatású személyiségeit – oly sokféle jelzővel igyekeztek már megragadni, beskatulyázni és kisajátítani... Vajon milyen szájjal fogunk távozni, amikor elsötétül a vászon?

Már az első képsorok után magukkal sodornak bennünket az események. Az erdei vihar jelenete, ahonnan Luther fiatalon elindul a „hivatásos” vallásos élet útján az ágostonos rendház felé, feltárja a film alapvonásait is. Luther életútját sokszor felkavaró, mégis sodró, magával ragadó viharként eleveníti fel, amelyben minduntalan felszínre kerülnek a személyes, emberi vonások. A filmben bemutatott Luther nem a 19. század „eszmévé nemesült, tántoríthatatlan reformátora”, de nem is az amerikai álomgyár felületes, közhelyekből építkező akcióhős figurája.

Ez a film becsületes alkotás. A reformátor páratlanul mozgalmassá, sőt kalandos pályáját színesen igyekszik bemutatni emberi kapcsolatokban, korabeli egyházi és világi összefüggésekben, a nagypolitika vére menő játékaiban, s közben nem tagadja el Luther életre-halálra szóló istenkeresését és istenélményét sem. A küzdelem a kegyelmes Istenért, a szorongató élethelyzetekben újra és újra megszólaló „Tied vagyok, szabaddíts meg!” imádsága, majd a felismert igazság lelkesítő öröme és gyötrelmes vállalása méltó helyet kap a filmes lehetőségek szabta keretben. S éppen ezzel együtt marad igazi történelmi film.

Feltűnő, hogy az alkotók számos esetben lemondtak bizonyos hatásos lehetőségekről, hogy inkább hiteles, történelmi idézeteket adjanak a szereplők szájába. S ez mégsem darabolja szét a fil-

met, sokkal inkább izgalmas keretben mutatja be azt, hogy a ma szinte mindig elvontnak és nehezen érthetőnek tartott fogalmak – mint például a megigazulás kérdése – milyen felkavaró módon tarthatnak (és sokszor öntudatlanul tarthatnak is) az ember leglényesebb és megoldandó gondolatai közé.

Persze minden művészi alkotás kényszerűen egyszerűsíti is. Aki jobban ismeri Luther életrajzát, még a filmben bemutatott, 1530-ig terjedő időszakban is találhat hiányosságokat. Miközben az ágostonos lelki atya, Staupitz szinte végigkíséri a cselekményben, addig a reformátori kör (Melanchthon, Jonas, Bugenhagen, Cranach) alig-alig jelenik meg. Kényszerű elnagyolást sejtet a fejedelmekhez fűződő összetett viszony, illetve az 1525. évi parasztháború eseményeinek ábrázolása. Ennek ellenére inkább méltatlan szakmai fanyalgásnak tartanám, ha ezt emelném ki. Mert a film mégis megvalósítja mindazt, amit az evangélikus reformációról ma színvonalas és izgalmas, ugyanakkor közérthető módon be lehet mutatni. S ezért leginkább hálás köszönettel tartozunk. Hiszen minden bizonnyal – többek között – hittanosok, konfirmandusok és bibliaórásként sokaságának lesz még meghatározó egyházi élménye ez az alkotás.

A filmvetítés után elsötétül a vászon, és újra kigyúlnak a fények. A szájján azért ront valamit, hogy alig tucatnyian ülünk a mozi teremben... S ezért nem csupán a különbözős emberiség, a téli hideg és sok egyéb, megszokott kifogás a felelős. Vajon az evangélikus egyház nem rendelkezik olyan világi sajtókapcsolatokkal és nyilvánossággal ma Magyarországon, hogy legalább felhívja a figyelmet széles körben arra a filmre, amelynek elsősorban mi magunk örülhetünk? Persze ez már nem a Luther-film kritikája, hanem egy újabb elhibázott, mai forgatókönyvé...

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

gyetemen. Az alkotó nagyon szépen fejezte ki Luther-k mutatta be őt. A színészválasztás is jó volt, igen alk megformálására. Örülök annak, hogy a film hang-géliumért folytatott harcát.

Luther az igazságot kereste. Nem erőszakkal, hanem mindenki meg kellene néznie, mert segít Luther-élet. A film ilyen értelemben missziói célt is szolgál.

Írjon képaláírásokat! Nyerje meg a Luther-filmet DVD-n!

Panorámaoldalunk a film jelenetfotói szegélyezik. Azok között, akik beküldik szerkesztőségünk címére a sorszámmal ellátott **fotókhöz illő képaláírásokat**, kisorsoljuk a film – előreláthatólag májusban megjelenő – DVD-változatának három példányát.

A „megfejtéseket” (vagyis a képek jobb alsó sarkában található sorszámokhoz rendelt képaláírásokat) március 21-ig kérjük beküldeni szerkesztőségünk címére: *Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.*

A borítékra vagy nyílt postai levelezőlapra, kérjük, írják rá a „Luther-film” jel-igét. A nyertesek nevét lapunk húsvéti számában közöljük.

A jutalom DVD-ke a Budapest Film ajánlotta fel és küldi el – a megjelenést követő héten – a nyerteseknek. Ugyancsak a forgalmazó hívta fel a figyelmünket arra, hogy a Luther-film csoportos megtekintéséhez a legtöbb hazai filmszínház kedvezményeket biztosít. Ezek mértéke és feltétele mozinként eltérő lehet, de bizonyos létszám felett „különvetítés” is igényelhető. Van, ahol a jegyekhez 290 Ft-ért (néhol ingyen) hasznos „tanulmányfüzetet” is kínálnak.

Az Evangélium Színház tavaszi örömhíre a színház barátai számára

Február 26-án, szombaton 16 órakor a nagy sikerre való tekintettel újra játsszák *Dürrenmatt A fizikusok* című drámáját a Duna Palotában. Március 20-án, virágvasárnap 19 órakor színházi bemutató lesz: *Németh László: A nagy család*. További előadások: március 27-én, húsvétvasárnap 19 órakor; áprilisban szombatonként és vasárnaponként az esti és délutáni órákban.

Jegyárúsítás: hétfő, szerda, péntek délután 14 és 16 óra között a Duna Palota portán (Budapest V., Zrínyi u. 5., tel.: 1/317-2790).

Pályázat iskolaigazgatói állások betöltésére

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériumának megbízásából a MEE Oktatási és Iskolai Osztálya (1085 Budapest, Üllői út 24.) meghirdeti az alábbi **iskolaigazgatói** állásokat:

- Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium (1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.)
- Az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma és Kollégiuma (2170 Aszód, Régész u. 34.)
- Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium (7150 Bonyhád, Kossuth L. u. 4.)
- Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium (4400 Nyíregyháza, Szent István u. 17–19.)

Képesítési és egyéb feltételek a Magyarországi Evangélikus Egyház közoktatási intézményeiről szóló törvénynek megfelelően:

- egyetemi szintű pedagógus-oklevél,
- legalább öt éves pedagógusi vagy egyetemi oktatói gyakorlat vagy evangélikus lelkési végzettséget igazoló oklevél és legalább öt éves, közoktatási intézményben szerzett oktatói, hitoktatói gyakorlat,
- keresztény elkötelezettség,
- evangélikus vallás,
- konfirmáció, lelkési ajánlás,
- vezetői képességek megléte.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb információk:

Az állások elfoglalásának ideje: 2005. augusztus 1.

A megbízás hatévi időtartamra szól.

A pályázat benyújtásának határideje: 2005. február 19.

A pályázat elbírálásának határideje: 2005. május 31.

Juttatások a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását, önéletrajzát, részletes szakmai életrajzát, az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját, szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell a pályázó legmagasabb iskolai végzettségét igazoló irat (iratok) hiteles másolatát, érvényes erkölcsi bizonyítványt, lelkési ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől, lelkész esetében az illetékes püspöktől.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről:

Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztálya, Mihályi Zoltánné osztályvezető (1085 Budapest, Üllői út. 24., tel: 1/429-2035).

Postacím: Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztálya, Mihályi Zoltánné, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Kérjük, a borítékra írják rá az intézmény megjelölésével: „Igazgatói pályázat”.

Meghívó

A Déli Evangélikus Egyházkerület konferenciát rendez gyülekezeti vezetők (lelkészek, felügyelők vagy gondnokok) részére március 4. és 6. között Kiskőrösön, az egyházközség imatermében (6200 Kiskőrös, Luther tér 3.).

A konferenciára szeretettel hívjuk és várjuk testvéreinket. Imádkozunk, gondolkodjunk és munkálkodjunk együtt!

PROGRAM

Március 4., péntek

- 17.00: Nyitóáhitat – Káposzta Lajos püspökhelyettes, esperes
- 17.25: Megnyitás – Szemerei Zoltán egyházkerületi felügyelő
- 17.30: Előadás – Merre tart egyházkerületünk? Öt év a számok tükrében – Szemerei Zoltán egyházkerületi felügyelő, Andorka Árpád egyházmegyei felügyelő, Barthel-Rúzsza Zsolt püspöki titkár
- 19.00: Vacsora a kollégiumban
- 20.30: Koncert – a kiskőrösi evangélikus ifjúság (Gospel Sasok) műsora Lupták György vezetésével
- 21.15: Esti áldás – Lupták György igazgató lelkész

Március 5., szombat

- 7.00: Reggeli a kollégiumban
- 8.30: Áhitat – Kondor Péter esperes
- 9.00: Köszöntés – Barkóczy Ferenc, Kiskőrös polgármestere
- 9.15: Előadás – Misszió szórványhelyzetben? Adorjáni Dezső Zoltán erdélyi evangélikus püspök
- 10.00: Korreferátum – A misszió a világ evangélikusságának közösségében (az LVSZ 2004. évi missziói dokumentuma alapján) – Gáncs Péter püspök
- 10.30: Kávészünet
- 11.00: Hozzászólások, az előadások megbeszélése
- 12.30: Ebéd a kollégiumban
- 14.00: Fórum – Az egyházkerület és az egyházmegyei elnökségek válaszolnak az előzőleg a helyszínen leadott kérdésekre
- 15.30: Áhitat – Gáncs Péter püspök
- 15.45: Szabadidő (kávé, tea, pogácsa az imateremben)
- 17.00: Színházi előadás – Dürrenmatt: A fizikusok. Az Evangélium Színház előadása a művelődési házban (Petőfi tér 4.). A színházi előadásra a konferencia résztvevői az egyházkerület vendégei; a helybiztosítás érdekében kérjük, hogy részvételét külön jelezze a jelentkezési lapon!
- 20.00: Vacsora a kollégiumban

Március 7., vasárnap

- 8.00: Reggeli a kollégiumban
- 10.00: Úrvacsorai istentisztelet a kiskőrösi evangélikus templomban Adorjáni Dezső Zoltán erdélyi püspök igazgatásával
- 12.00: Ebéd, majd hazautazás

A konferencia étkezési és szállásköltségeit a Déli Egyházkerület vállalja. A jelentkezéseket az illetékes egyházmegyei esperesi hivatalához kell eljuttatni február 14-ig.

A pietizmus atyja – a magyarországi vallásszabadságért

Spener halálának háromszázadik évfordulójára

■ DR. FABINY TIBOR

A pietizmusra sokan úgy tekintenek, mint egy magába zárkózó, csak a lelkekkel foglalkozó kegyességre. Ellenpéldaként ma, három század távlatából úgy szeretnénk bemutatni a nagy pietista teológust, mint akinek az élete a megfeszített Krisztust, de egyúttal a világ sorsáért érzett felelősségét is példázta.

A 1706-ból származó metszeten Philipp Jakob Spener

Philipp Jakob Spener élete maradandó nyomot hagyott az egyház történetében. Bölcsője 1635-ben az elzászi Rapportsweilerben ringott, koporsóját 1705 februárjában a berlini Nikolai-templomban ravatalozták fel. Strasburgi, bázeli, genfi, majd tübingeni tanulmányai során a lutheri ortodoxiának és Johann Arndt spiritualizmusának az ötvözte egy életre szóló szellemi-lelki töltést adott számára.

Majna-frankfurti esperesként 1670-ben kezdett egy Collegia Pietatis nevű közösséget szervezni „komoly keresztények” számára, ám ennél szélesebb körök figyeltek fel az 1675-ben megjelent *Pia desideria* (*Kegyes óhajok*) című könyvére. Ebben élesen bírálta a korabeli egyházi állapotokat és a lutheri örökség elhanyagolását. Spener hat reformjavaslatot terjesztett elő könyvében: 1) Az Isten igéjével való intenzívebb foglalkozás. 2) A „lelki papság” gyakorlása, vagyis a laikusok bevonása a lelki munkába. 3) Annak komolyan vétele, hogy a kereszténység nem csupán ismeret, hanem tett és élet. 4) Szeretetteljes magatartás tanúsítása a vallási vitákban. 5) A teológiai oktatás megreformálása: a teológia gyakorlati összekapcsolása az istenfélő életvitellel. 6) Az igehirdetés hitépítő jellegének hangsúlyozása a retorikai helyett.

A nagy feltűnést és még nagyobb hatást kiváltó munka szerzője javaslatait életének további három évtizedében igyekezett érvényre juttatni egyházában csendes szívóssággal és következetességgel. Ő ajánlotta az 1694-ben alapított hallei egyetem professzorául August Hermann Franckét, akinek tudományos és missziói munkássága, szellemi-lelki kisugárzása hosszú évtizedekre meghatározta a német teológiai gondolkodást. A történelmi pietizmust a lutheri reformáció gyakorlati megvalósulása egyik jeles megnyilvánulásaként tartja számon ma is a világ kereszténysége.

Társadalmi, politikai felelősség is jellemezte azonban Spener életét és korának pietizmusát. Amikor tudomást szerez a magyarországi gyászévtized borzalmairól és a gályarabok szenvedéseiről, akkor nemcsak azzal érvel, hogy mindez Isten olvasztótégléje, amely hozzájárul a hit megtisztulásához, hanem gyakorlati lé-

péseket is tesz a magyar protestánsok vallásszabadságának érvényre juttatása érdekében. Spenernek több erre vonatkozó levélét és javaslatát őrzik szlovákiai és német egyházi levéltárak az 1671 és 1689 közötti csaknem két évtizedből.

Amikor értesül a cseh testvérek öreg felvidéki látnokának, *Drábik Miklósnak* pozsonyi kivégzéséről, 1671 októberében felháborodott hangú levélben ír fájdalmaról Mainzba a tudós filozófusnak,

sének elnyomását, de kintásra és állhatatosságra buzdít. A császárt és minisztereit a gyülekezeteket üldöző Saulushoz hasonlítja, de szerinte ezek is Paulusokká válhatnak, ha felismerik, hogy nem rugódózhatnak az ösztöke ellen (ApCsel 26,14).

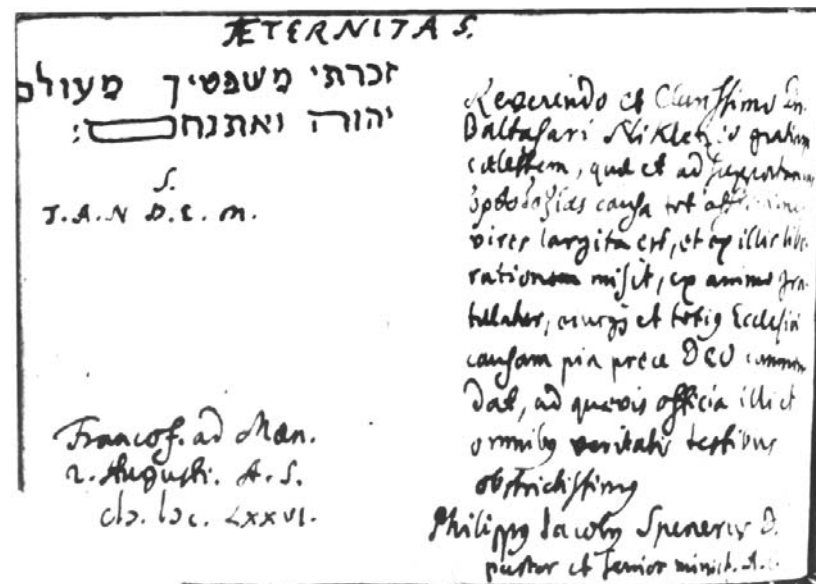
Thököly Imre felkelésének híre némi új reménységet ad Spenernek. 1680 novemberében egy magyar evangélikusnak arról ír, hogy bár újra reméli, hogy az evangélikusok visszakapják egykori vallásszabadságukat, de az országost most a császár és a török is fenyegeti. A készülő soproni országgyűléstől sem remél sok előrehaladást.

Buda visszafoglalása után Spener több levele is tükrözi azt a nézetét, hogy a magyarok ugyan megszabadultak egyik ellenségüktől, de a bécsi udvar még erősebben fogja folytatni a protestánsok elnyomását. Amikor 1686-ban a szász választófejedelem udvari prédikátorává lesz Drezdában, innen is újabb kísérleteket tesz az üldözések enyhítésére. 1687 februárjában egy magyarországi levél válaszolva azt írja, hogy ha Jeruzsálem Babilon fogságában van is, könnyek között csak az imádság, a bűnbánat és a türelem, nem pedig a fegyver adhat reményt. Ezzel kimondatlanul is Thököly harcaira gondolhatott.

Nem sokkal később, 1687 áprilisában tárgyalást folytat egy magas rangú osztrák tisztségviselővel, akinek felhívja a figyelmét a Liptó megyei és a Likava környéki evangélikus lelkészek elmozdítására, valamint a klérus túlkapasára. A lelkiismereti szabadság elvére hivatkozva síkraszáll a vallási erőszak megszüntetéséért. A császárt végül Saul szomorú sorsára emlékezteti, miután Saul vérengző háza népe megölette a gibeóniakat (2Sám 21,1).

Spener 1687-ben két levelet is ír hazánkba. A júliusiban nemcsak fájjalja a „sokat szenvedett Magyarország” sorsát, hanem a *Jelenések könyvére* hivatkozva bizonyosságot tesz az igazságos Úr ítéletéről. Az október végén írt levelében megemlíti, hogy a „liebes Ungarland” lakosai között számos kedves barátja van, akik félelem és reménység között hányódnak, és hiszi, hogy az Istenőt kapott reménység legyőzi bennük a félelmet.

1688 folyamán Spener Pozsonyból kapott újabb üldözésekről beszámoló levelet. Ezt tüstént továbbította a választófejedelem udvarába, gyors közbenj-

Spener bejegyzése Nikléczy Boldizsár gályarab emlékkönyvében

torító és vigasztaló sorokat jegyzett be. 1677. januári levelében így ír erről: „Városunkba jött néhány magyar menekült. Elláttuk őket élelemmel, majd továbbmentek Németalföldre. Azt remélik, hogy majd hazatérhetnek, de ennek még sok az akadálya. Isten irányítsa az uralmon lévőek szívét, hogy vissza ne éljenek hatalmukkal.”

A frankfurti gyűjtés – úgy tűnik – szép eredménnyel járt, mert Spener még 1677 őszén egy templomépítést tervező felsőmagyarországi evangélikus gyülekezetnek ír egy, a nekik szánt adományt kísérő levelet. Fájjalja a nyilvános istentiszteletek tilalmát és az evangélium hirdeté-

rást kérve. Utolsó magyarországi levélváltása 1689 áprilisából ismert. Kifejeződik benne részvéte és a klérus túlkapasáinak alapos ismerete.

Philipp Jakob Spener egyházpolitikai súlya a drezdai udvarban ugyanebben az évben megszűnt. A pietizmus atyja kegyvesztett lett a szász választófejedelem előtt, aki nem akarta megfogadni intéseit és tanácsait. Berlini évei alatt zajlott II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. Ennek erkölcsi és anyagi támogatása azonban már a pietizmus másik nagy személyiségének, Spener legközelebbi munkatársának, August Hermann Franckének a nevéhez fűződik.

Az üzleti világ legnagyobb problémája napjainkban

Mit válaszolnál, ha valaki megkérdezné, szerinted napjainkban mi az üzleti és szakmai élet legfőbb problémája? Néhányan talán azt válaszolnák, hogy a becstelenség. Páran a kapzsiságot említik a legnagyobb problémaként. Mások a tisztesség hiányát mondanák. És megint mások úgy gondolják, hogy a féltékenység és az irigység a legjelentősebb bajok forrása. A környület és az érzékenység hiánya szintén felütheti torz fejét a bajban. És valószínűleg más jelöltünk is van „az üzleti élet legnagyobb problémája” címre.

Természetesen minden említett terület jelentős szerepet tölthet be a problémák kialakulásában. Én mégis egy sokkal nagyobb problémát javasolnék a fenti „posztra”: azt, amelyik a felsorolt gondok mindegyikének okozója lehet. Ez a probléma egyszerű, de mégis mélyen gyökerezik: a büszkeség.

C. S. Lewis – a híres angol író, egyetemi professzor és a 20. század egyik legnagyobb gondolkodója – azt mondja: „Van egy vétek, amelytől a világon egy ember sem szabad, amelyet mindenki utálatosnak tart, ha felfedezi valakiben, és amelyről alig néhány ember képzel, hogy ez az ő bűne lenne... A bűn, amelyről beszélek, a büszkeség vagy önzés... A büszkeség vezet el minden más bűnhöz. Ez egy teljesen istenellenes lelkiállapot.”

Lewis eredetileg több mint hatvan éve írta ezt, *Mere Christianity* (*Kiteljesedett kereszténység*) című könyvének „A nagy bűn” című fejezetében. Ma, a 21. században a probléma nem változott. Ha valamennyit mégis, hát felerősödött. Láthatjuk a büszkeség bizonyítékát és pusztítását az élet minden területén: az üzletben, a politikában, a sportban, a vallásban, a szórakozásban, a házasságban és a családban. A Biblia szerint ebből születik az emberiség minden problémája, és mint féktelen romboló erő van jelen.

Sok ezer évvel ezelőtt, jóval mielőtt C. S. Lewis megírta volna könyvét, a *Példabeszédek könyvében* már megjelent néhány komoly megfigyelés a büszkeségről és keserű következményeiről. Tekintsük át a következőket.

A büszkeség konfliktusokhoz vezet. Mindannyian keveredtünk már olyan vitába, amely azért robbant ki, mert az egyik fél ragaszkodott a saját igazához, figyelmen kívül hagyva a tényeket. Ezek soha nem túl kellemesek. *Csak háborúság lesz a kevelységből: azoknál pedig, a kik a tanácsot beveszik, bölcsesség van.* (Péld 13,10; Károli-fordítás)

A büszkeség emberek bukásához vezethet. Olyan sok felsővezető vitt már csődbe nagyobb vállalatokat és szervezeteket, sőt saját karrierjét is azzal, hogy önzően manipulálta az embereket, tőkére és részvényekre szóló beszámolóit, hogy ez már aligha számít hírnek manapság. De az kétségtelen, hogy a büszkeség volt a gyökere ezeknek a rettenetes vezetői elbukásoknak. *„A megromlás előtt kevelység jár, és az eset előtt felfuvalkodottság.”* (Péld 16,18; Károli-fordítás)

A büszkeség az ember lelkének állapotát tükrözi. Ahogy Lewis írja, mindannyian utálatosnak tartjuk a büszkeséget valakiben, mert az inkább magával foglalkozik, és önmagával van tele, ahelyett hogy önzetlenül törődne másokkal. *„A szemnek fenhéjázása és az elmének kevelsége: az istentelenek szántása, bűn.”* (Péld 21,4; Károli-fordítás)

A büszkeség ellenmérge az alázatosság. Amennyire nem szeretjük a nyilvánvaló büszkeséget, annyira csodáltra méltónak tartjuk az alázatosságot – még ha nem is igazán értjük meg. *Gandhi és Teréz* anya csak két példa. Az én előtérbe helyezése helyett ráébredhetünk arra, hogy céljainkat önzetlenül, másokkal törődve és szükségleteiket figyelembe véve is elérhetjük. *„Az Úrnak félelme a bölcsességnek tudománya, és a tisztességnek előtte jár az alázatosság.”* (Péld 15,33; Károli-fordítás)

■ ROBERT J. TAMASY

Forrás: Monday Manna, a Keresztény Vezetők és Üzletemberek Társaságának hírlevele

Minden megy tovább

■ GÁNC S ALADÁR

Egy barátom ezt írta: „Hatórás gyomor-műtéttem volt. Ha jó sikerült, akkor majd minden megy tovább.” – Sajnos, nem így lett. Bizony hamarosan meghalt gyomorrákban.

Megmaradt bennem az a tipikus emberi vágy, elképzelés, amelyet ő így fogalmazott meg: „minden megy tovább”. Még ha jól megy is az életünk, dolgozunk, és ahogy mondjuk, minden rendben van, olykor azért zúgolódunk. De ha leállít bennünket egy betegség, jön a kórház, jön a műtét, akkor már csak azt kívánjuk: „Csak jussak ki innen mielőbb”, és minden menjen tovább.

Mózes második könyvéből ismerjük az egyiptomi tíz csapás történetét. A fáraó is csak azt várta, amikor jött a jégeső, hogy szűnjön meg. S amikor Isten elfordította, és valóban megszűnt a csapás, a fáraó elfelejtette az ígéretét, és nem változott meg. Szíve kemény maradt, és tovább vétkezett. Sajnos ez a mi nagy hibánk is. Ha valami baj ér minket, talán összetörünk, de ha aztán Isten elveszi a bajt tőlünk, és jönnek a könnyebb napok, marad a kemény szív.

De milyen jó, hogy van ellenpélda is! *Lukács evangéliuma* írja le a tíz leprás történetét, akik közül egy, amikor látta, hogy meggyógyult, visszatért, és hálát adott Jézusnak. Itt nem csak testi gyógyulás történt. Más lett a szíve és a gondolkodá-

sa. Megalázkodott. Nem vette természetesen, hogy újra egészséges. *Meg akart változni.*

Főleg idősebb korban szívesen beszélünk az életünkről. Hogy mi minden történt velünk: jó és rossz napok, sikerek és kudarcok, öröm és bánat. De ott van-e elbeszélésünkben a törés, a fordulópont? Volt-e olyan, hogy Isten meg tudott állítani, hogy személyesen tudott szólni hozzánk? Rohanó világban élünk. De miért rohanunk? Miért élünk úgy, mint ha itt lenne örök hazánk, holott „*mincsen itt maradó városunk*” (Zsid 13,14)?

Vonaton, hajón jó utazni. Lehet kényelmesen ülni a párnán – de ugye senki sem gondolja, hogy örökké a vonaton maradhat? Tudjuk, hogy egyszer eljön a végállomás. Ki kell szállni. Megöregedvén sóhajtozunk: egyre több a baj, itt fáj, ott fáj. Már nem megy úgy a munka. Már nem ízlik úgy az étel. Sőt, már maga az élet sem „ízlik” úgy... Ne sóhajtozzunk. Testi életünk hanyatlása csak fontos figyelmeztetés: nem itt vagyunk otthon. Ahogy áldott emlékü professzorom házán Sopronban olvashattuk: „Ez csak földi szállás, örök hajlék odafent vár.”

Az természetes, hogy egy-egy próba, betegség után azt szeretnénk, hogy „minden menjen tovább”. De a gyógyulást ne tekintjük természetesnek! Lássuk meg benne Isten ajándékát, figyelmeztető szeretetét, hogy talán új útra akar állítani, új célt akar adni életünknek.

„Menjete be az ő kapuin háladaással!” (Zsolt 100,4) – Bátor Miklós felvétele

HETI ÚTRAVALÓ

Jézus így szólt hozzájuk: „Most felmegyünk Jeruzsálembe, és az Emberfián beteljesedik mindaz, amit a próféták megírtak.” (Lk 18,31)

Ötvened hetében az *Útmutató* reggeli igéiben a böjtre felkészítő tanításokat találunk. Böjt kapujában a kereszt felé tartó Jézus harmadszor szól vezérigéinkben szenvedéséről, haláláról és feltámadásáról. Az ünnep evangéliumában először tette ezt, de tanítványai nem értették meg a mondottakat. A négy „kell” elhangzása után Jézusnak ezt „kell” mondania Péternek, nem sokkal az ő vallástétele után: *„Távozz tőlem, Sátán, mert nem az Isten szerint gondolkozol, hanem az emberek szerint.”* (Mk 8,33) Jézus követése önmegtagadást jelent, sorsközösséget övele. Ne szégyelljük Urunkat és beszédeit embertársaink között, akiket szeretnünk lehet! *„Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.”* (1Jn 4,16) Ennek alapján érthetjük jól Pál csodálatos szerethimnuszát: *„A szeretet soha el nem múlik.”* (1Kor 13,8) Ez számunkra a Lélek adománya, a legkiválóbb út, *„a legnagyobb”,* s az örökkévalóságban is megmarad. Istennek az Emberfiában testté lett szeretetét nem ismerte fel Jeruzsálem népe, ezért *„íme, elhagyottá lesz a ti házatok”* (Lk 13,35). Húshagyókedden Jézus így tanít a böjtről: *„Rávehetnétek-e a násznépet, hogy böjtöljön, amíg velük van a vőlegény?”* (Lk 5,34) Hamvazószerdán kezdődik a – vasárnapok nélkül számított és nagyszombatig tartó – negyvennapos böjt. Már Ézsaiás is ezt kérdezte: ha az ember *„zsákba öltözik, és hamut szór maga alá, azt nevezd böjtnak, és az Úr kedves napjának?”* (Ézs 58,5) Jézus szerint az igazi böjt ünnep, ezért *„kend meg a fejedet, és mosd meg az arcodat, hogy böjtölésedet ne az emberek lássák, hanem Atyád...”* (Mt 6,17,18) S közben gyűjtsetek igazi kincseket, s *„így dicsőségesen fogtok bennemi a mi Urunk és Üdvözítőnk, Jézus Krisztus örök országába”* (2Pt 1,11). Istenünknek mindig ez a válasza a böjttel kapcsolatos kérdéseinkre: *„Igazságos ítélet hozzatok, szeretettel és irtalmasan bánjatok egymással, (...) és ne tervezetek egymással ellen magatokban semmi rosszat!”* (Zak 7,9–10) Jaj, csak mi ne tennénk szívünket gyémántkeményre azért, hogy ne halljuk meg a Seregek Urának élő igéit! Jézus emberek iránti szeretete végtelen, s az Atya iránti engedelmessége maradéktalan volt: *„...én vagyok, (...) az Atya (...) velem van, (...) mert mindig azt teszem, ami neki kedves.”* Amikor ezeket mondta, sokan hittek benne.” (Jn 8,28–30) És ma? Böjtelő utolsó napján évtizedek óta Bélsaccar istenkáromló lakomájáról olvashatunk, ahol egy istenítélet szavai tűntek fel a falon: számba vett, megmért, felosztott. *„Még azon az éjszakán megölték Bélsaccart, a káldeusok királyát”* (Dán 5,30); így teljesedett be Dániel megfejtése. Dáviddal együtt azért kiálthatjuk: *„Légy erős kösziklám, erős váram, segíts rajtam!”* (Zsolt 31,3), mert mi is megtapasztalhatjuk: *„Erős vár a mi Istenünk...”* (EÉ 256,1)

■ GARAI ANDRÁS

Túláradó kegyelem

EVÉLET LELKI SEGÉLY

► „Kedves lelkész! Már régóta fontolgatom, hogy írok önnek, és az útbaigazítását kérem. Nagyon érdekel a véleménye, a tanácsa! Volt egy nap az életemben, amikor megtapasztalhattam Isten csodálatos kegyelmét, amikor világossá vált számomra, hogy Krisztus értem is a vérért ontotta. Mindez tizenöt éve történt. Szégyenkezéssel gondolok vissza arra, hogy azóta nemhogy fejlődtem volna hitemben, hanem inkább visszafejlődtem. Félretettem Isten igéjét, és személyeskedtem. Szeretném tudni, hogy mi történik akkor, ha egy megtért ember merül el a bűn mocsarában. Vétkeztem Isten és embertársaim ellen, és úgy hiányzik Isten maga, az ő közelsége. Vajon ezek után is szeret még engem Jézus?”

Drága Natália! Olyan megrendítő a lelki mélyéről feltörő bűnvallása! Annyira őszinte az istenkeresése!

Sorai, amelyeket hosszabb leveléből idéztünk, felfedik mélységes vágyakozását az élő Isten után. Úgy szeretnék segíteni Önnek, hogy visszatálhasson az elhagyott atyai házba! Nagyon várják már ott, Natália! Az Atya szerető szíve soha nem szűnik meg dobogni gyermekekért, hűsége megmarad akkor is, ha mi hitlenek vagyunk hozzá!

Kérem, lapozzuk fel együtt Péter apostol első levelét, és olvassuk el ezt az ígét: *„A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban az ő örök dicsőségére, miután rövid ideig szenvedtetek, maga fog felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni.”* (1Pt 5,10) A „minden kegyelem Istene” Krisztus tanítványai közül talán Péter tehetett a leghitelesebben bizonyosságot az Újszövetségben. Jézus lábainál ült három esztendőn át, közvetlen közelből láthatta csodáit, hallhatta

tanításait, és mégis sorozatosan elrontott mindent. Hitetlenkedett, értetlenkedett; hirtelen haragjával, dicsekedésével és testies gondolkodásmódjával megszomorította a Mestert. Azon a felejthetetlenül megrendítő éjszakán pedig háromszor tagadta meg megváltó Urát. Ő, a hitvalló Péter! Aki olyan meggyőzően mondta ki: *„Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia”* (Mt 16,16) – hogyan juthatott ennyire mélyre?

Emberi mércével mérve úgy tűnik, hogy kárba veszett rajta Isten kegyelme. És mégsem... Mert kit választott ki az Úr arra, hogy az apostolok első számú képviselője legyen pünkösdkor? Ki mondhatta el az első ígétet, ahol három-ezren tértek meg? (ApCsel 2,14–41) Föl sem lehet sorolni azt a sok áldást, amely éppen Péterre keresztül áradt a megszületett egyházra és levelein keresztül az utókorra. Péter volt az, aki elment Korinthus házába, mert megértette, hogy az Úristen szélesre tárta az ajtót a pogányok előtt is (ApCsel 10,34–44), és ezt bizony Izrael fiának nem is volt olyan könnyű elfogadnia...

Ez a nagyszerű férfiú, a megtért Péter valamivel később újra elhibázott valamit. Pál apostollal keveredett vitába, aki megfeddte képmutató magatartása miatt (Gal 2,11–14). Nem szabad csodálkozunk azon, hogy Isten gyermeke sem tökéletes. Pál apostol megfogalmazása szerint egy bizonyos kérdésben Péter és Barnabás *„nem az evangélium igazságának megfelelő egyenes úton járnak”* (vö. Gal 2,14). Ez azt jelentené, hogy akkor Isten elveti őt? Nem, hiszen Péter minden bukása és bűne ellenére is az Atya szeretett gyermeke maradt. Sőt Krisztus újra és újra beállítja őt országának építői közé.

Gondoljon arra, Natália, hogy Péter két Istenről írt levele mennyi áldás forrása számunkra is! Péter az újra és újra átélt bűnbocsánat örömeiben felismeri, hogy Isten kegyelme túláradó kegyelem. Egyik utolsó tanításában ezt írja:

„...növekedjete a kegyelemben és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében” (2Pt 3,18). Az apostol tudta, hogy Isten kegyelme határtalanul gazdag és hatalmas. Személyesen tapasztalta meg ennek az igének az igazságát: *„De ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem...”* (Róm 5,20) Néhány csepp sötét színű tinta egy pohár vizet sötétre színezt. De tegyük csak a poharat a konyhacsap alá, és engedjük rá vizet! A víz ereje hamarosan az összes sötét színt kimossa a pohárból, és az megtelik tiszta vízzel. A tinta árad a vízben, és sötét színűre változtatja, de a csapból folyó tiszta víz túlárad. Olyan bőségesen és olyan erővel folyik, hogy képes a tinta minden nyomát eltüntetni!

Kedves testvérem! Az elmúlt évtizedben sok bukás és bűn terhelte a szíved. Bár bűnei egyre növekedtek, higygen abban, hogy a kegyelem viszont még bűneimnél is jobban növekedett Krisztusban és Krisztusért! A kegyelem túláradt. Nem azért, mert Isten szemet huny a bűn felett, hanem azért, mert ő nem bűneinkre vagy jó cselekedeteinkre tekint. Amikor megkegyelmez nekünk, nem tekint semmi másra, csak egyedül Krisztus érdemére, a Golgotára. Így működik Isten kegyelme. Ő igazságos és szent. Megítéli a bűnt, és fegyelmezi gyermekeit. De Krisztus keresztaláléért igaznak fogad el bennünket.

Natália, bízzon a „minden kegyelem” Istenében! Ragadja meg a kegyelmet újra! Olvasásra ajánlom szeretettel: Róm 7,14–25; Róm 5,5; Ef 5,14; Róm 10,9; 1Jn 1,7 és Zsid 4,15–16. Bátran írjon, és magánlevelében is válaszolok minden feltett kérdésére! Szívesen kísérem, bátorítom a hazafelé vezető úton. Imáiban hordozza szeretettel:

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a levelükre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

Nyralás Balatonszárszón

A balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon mostantól fogadja a nyári szezonra való jelentkezéseket. Március 31-ig kizárólag lelkészek és lelkészcsaládok jelentkezését várjuk. (Családtagnak a házastársat és a szülőikkel egy háztartásban élő gyermekeiket tekintjük.)

Április 1-jétől május 31-ig várjuk az egyházi alkalmazottak jelentkezését.

A jelentkezőket turnusokban tudjuk fogadni. A turnusok egy-, illetve kéthetesek lehetnek, mindig vasárnap vacsorával kezdődnek, és következő vasárnap ebéddel érnek véget.

Jelenlegi áraink:

Lelkészek (és családtagjaik)

- Felnőtt: 2000 Ft/fő/nap + 300 Ft/fő/nap idegenforgalmi adó

- Gyermek (14 éves korig): 1000 Ft/fő/nap

Egyházi alkalmazottak (és családtagjaik)

- Felnőtt: 3000 Ft/fő/nap + 300 Ft/fő/nap idegenforgalmi adó

- Gyermek: 1500 Ft/fő/nap

Az árak teljes ellátást tartalmaznak. (Az árak esetleges emeléséről a márciusi igazgatótanácsi ülésen születik döntés.)

Jelentkezni írásban, kitöltött formanyomtatványon lehet. A nyomtatványt az első telefonos időpont-egyeztetés után küldi el az intézmény a jelentkezőnek e-mailben, faxon vagy postai úton. Az intézmény várja a telefonos jelentkezéseket a 20/824-3143-as, valamint a 84/563-950-es telefonszámon.

Lelkigondozó szakirányú továbbképzési szak

A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézete a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolával és a Károli Gáspár Református Egyetem TFK Diakóniai Intézetével együtt 2005 szeptemberétől

akkreditált lelkigondozó szakirányú továbbképzést hirdet

szociális és családsegítő, ifjúsági és sport, valamint kórházi lelkigondozó szakágakban.

A felvétel kritériumai: főiskolai vagy egyetemi hitéleti (teológusi, hittanári, vallás tanári stb.) végzettség, egyházi ajánlás és személyes alkalmasság.

A képzés időtartama 6 félév, 850 óra (havonta két nap húszórás blokkokban: szerda 9.30-tól csütörtök 16.30-ig), valamint (részben nyári) intenzív hetek keretében.

Költségtérítés: 100 000 Ft/félév (évente maximum az infláció mértékével növekszik), továbbá az intenzív hetek ellátási költségei (étkezés, szállás). A tandíjbe-fizetésről igazolás kérhető, mely a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott kedvezmény igénybevételére jogosít. Költségtámogatásra az azt igénylőknek pályázati lehetőséget igyekszünk biztosítani.

A képzés célja: a lelkigondozók társadalomtudományi továbbképzése, saját mentálhigiénéjük megerősítése és a kapcsolatteremtéshez szükséges készségek fejlesztése. A résztvevők az elméleti és gyakorlati stúdiumokon segítséget kapnak ahhoz, hogy jobban felismerjék és megértsék a segítségre szoruló emberek és csoportok problémáit, segíteni tudják őket lelki fejlődésük útján és döntéseik meghozatalában, támogassák őket erőforrásaik megtalálásában, valamint felkészültebben lássák el a választott szakági specializáció területein végezhető közösségi vagy egyéni lelkigondozói feladatokat.

A felvételi eljárás lényege nem a lexikális tudás mérése, hanem a felvételhez szükséges attitűdök vizsgálata, mivel a képzés célja az, hogy a hallgató fejlődődjön segítő foglalkozásának gyakorlásában, és hozzájáruljon a csoportmunkához.

A jelentkezés az SE Mentálhigiéné Intézetben igényelhető jelentkezési lapon történik, a felvételi eljárás normál díja február 15-ig 5000 Ft, utána 6000 Ft-ra emelkedik a jelentkezések lezárásáig.

Jelentkezési lap igényelhető személyesen munkaidőben: 1085 Budapest, Üllői út 22., 1. em.; postán: SE Mentálhigiéné Intézet, 1450 Bp. Postafiók 91; e-mailben: mental@mental.usn.hu vagy telefonon: 1/266-1022.

A felvételi vizsgát a jelentkezés sorrendjében blokkosítva tartjuk meg. A felvételi eredményekről 2005. június 10-ig tájékoztatjuk a felvételizőket.

A képzésről bővebb információ ad: Török Gábor és dr. Midling Andrea (Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet: 1/266-1022); dr. Fruttus István Levente (Károli Gáspár Református Egyetem TFK: 53/351-393); Varga Kapisztrán (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola: 32/370-076).

Várjuk érdeklődését, és kérjük, lehetőleg minél hamarabb jelezze jelentkezési szándékát, hogy elküldhessük a jelentkezési lapot.

ISTENTISZTELETI REND | 2005. február 6.

Ötvened vasárnapja. Liturgikus szín: zöld. Lekció: 1Kor 13,1-13. Alapige: Mt 23,23-36. Énekek: 441., 503.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **II., Húvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4. 11. (úrv.) Vati Zsuzsanna; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36-38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2-4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (családi) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; du. 6. (úrv.) Cselovszky Ferenc; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) dr. Muntag Andorné; de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31-33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Smidélus András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidélus András; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Győri Tamás; de. fél 10. (családi, úrv.) Joób Máté; du. 6. (vespera) Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség)** du. 6. (úrv.); **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) D. Szabik Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. fél 12. (úrv.) Veperdi Zoltán; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) dr. Karner Ágoston; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (családi, úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (úrv.) Szabó András (teológus); **Cinkota, XVI., Barthányi I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; du. 4. Jókai Anna; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA ZSUZSA

Hittantanár-továbbképzés

A Katechetikai Bizottság ebben a munkaévben is megszervezi a most már hagyományossá váló hittantanár továbbképzést.

A továbbképzés időpontja március 3-5. **Helyszín:** Piliscsaba, Béthel Missziói Otthon. **Témája:** drámapedagógia és hitoktatás. **Költség:** 3000 Ft/fő.

Szeretettel várjuk minden óvodai, iskolai hitoktatást végző hittantanár, lelkész jelentkezését, akár egyházi, akár nem egyházi intézményben tartókat. A továbbképzésen való részvétel feltétele a teljes kurzuson való jelenlét. A témából fakadóan fontos mind az első esti ismerkedés, mind a szombat délelőtti befejezés.

Jelentkezés és további információ: Sólyom Anikónál, a Katechetikai Bizottság elnökénél a 20/824-4504-es telefonszámon, e-mailben vagy levélben (aniko.solyom@axelero.hu, 1025 Budapest, Muraközi u. 19.) az alábbi adatok megadásával: név, gyülekezet és/vagy oktatási intézmény, tanított korosztály, lakcím, telefon, e-mail cím.

A jelentkezés elfogadásáról visszajelzést küldünk; ekkor küldjük el a részletes programot is. **A jelentkezés határideje** február 16.

Továbbképzés

Az érettségire való jelentkezés határidejének lejártával több helyen kiderülhet, hogy mégis van érettségiző diákja valamelyik hittantanár vagy lelkész kollégának. Ezért a Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási Osztálya még egy utolsó továbbképzést hirdet minden olyan hittantanár és lelkész számára, aki **2005-ben hittanból bármilyen iskolatípusban érettségiztet.**

Az érettségi rendszere gyökeresen megváltozik, ezért ahhoz, hogy a tanulók felkészülését segíteni tudjuk, és a vizsgát megfelelő módon bonyolítsuk le, szükség van a tájékozódásra.

Ez alkalommal szívesen nyújtok segítséget azoknak is, akik már részt vettek továbbképzésen, de a konkrét tételsor összeállításával, illetve az értékelőlapok elkészítésével nehézségük van.

A továbbképzés ideje: április 6., szerda 10 órától 14.30-ig.

Helye: Budapest, Üllői út 24., 1. emeleti tárgyaló.

Jelentkezés: március 31-ig Sólyom Anikó hittan tantárgygondozónál a 20/824-4504-es telefonszámon.

Sólyom Anikó tantárgygondozó Mihályi Zoltánné osztályvezető

Ökumenikus utak a Szentföldre

Hívjuk és várjuk a Biblia történelmi helyeit megismerni vágyókat zarándokútjainkra:

- Damaszkuszi út – ahol Saulusból Paulus lett (Szíria, Jordánia, Libanon): 9 nap április 26-tól. Ára 280 000 Ft, jelentkezés február 28-ig.
- „Jézus nyomában”, Izrael – körutazás a Szentföldön: 8 nap áprilisban és novemberben. Ára 220 000 Ft.
- „Bibliai helyek Egyiptomban” – keresztények a fáraók földjén: 11 nap körutazás szeptemberben. Ára 315 000 Ft.

Az utak ára minden költséget magában foglal a szakértő, magyar nyelvű lelkész vezetésével egyetemben. Pontos tájékoztatás: Ökumenikus Tanulmányi Központ, 114 Budapest, Bocskai út 15. III. em. 3. Tel./fax: 1/466-4790; 70/508-7624.

MEGHÍVÓ A GYÜLEKEZETI ELNÖKSÉGEK KONFERENCIÁJÁRA,

amelyet Révfülöpön tartunk március 4-5-én.

Program:

- Március 4., péntek

18.00: Vacsora

19.15: Köszöntés, ismerkedés

20.00: *Áldozatkészségünk tartalékai.* Előadás megbeszéléssel – Ittész János

21.30: Esti áhítat – Szemerei János

- Március 5., szombat

08.00: Reggeli áhítat – Gregersen-Labossa György

08.30: *Pályázatok és projektek a közösségi fejlesztésekben.* Előadás megbeszéléssel – Hutflesz Mihály

10.15: Szünet

11.00: *Sikeres gyülekezeti pályázataink története.* Beszélgetéssel egybekötött előadás – nemescsói elnökség

12.15: Ebéd

13.30: Fórum – egyházkerületi elnökség

14.30: Záró- és nyitóáhítat – Ittész János

A gyülekezeti elnökségek konferenciájához csatlakozóan tartjuk az **EGYHÁZMEGYEI ELNÖKSÉGEK MEGBESZÉLÉSÉT.** Szeretettel emlékeztetjük testvéreinket, hogy a jelentkezési határidő február 11.

MEGHÍVÓ EGYHÁZKERÜLETI NAPRA,

amelyet a győri Öregtemplomban tartunk február 26-án.

A 125 éve született D. Kapi Béla püspökre emlékezünk.

Program:

09.30-tól: Gyülekezés

10.00: Áhítat – Kapi Zoltán

10.30: Köszöntés – Ittész János

10.40: Vitéz Kapi Béla emlékezék

11.00: *Fény és árnyék egy püspök lámpása mellett.* Könyvbemutató előadás – Mirák Katalin

11.45: Szemelvények D. Kapi Béla emlékirataiból

12.30: Az egyházkerületi pályázat eredményhirdetése

12.45: Áhítat – Ittész János

A programpontok között a Kapi dédunokák szolgálnak zeneszámokkal.

A program után szerény vendéglátást biztosít az egyházkerület. Kérjük, a részvételi szándékot és a létszámot február 20-ig jelezzék a püspöki hivatalnál!

Az egyházkerületi napon a *Lámpás az oltár zsármolyán* című könyv napi kedvezménytel 2000 forintért kapható.

Az Északi Egyházkerület felügyelői konferenciát rendez február 26-án, szombaton Domonyban. Részletes programot a következő számban közölünk.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem pályázatot hirdet a gyakorlati (VI. éves) képzéssel kapcsolatos mentori szolgálatra, illetve gyakorló gyülekezeti stáztusra a 2005/2006-os tanévre

Olyan lelkészek jelentkezését várjuk, akik sokoldalú gyülekezeti munkát végeznek, és képesek egy VI. éves hallgató (lelkészjelölt) munkájának irányítására és a lelkési szolgálatba való bevezetésére. A megbírást kapott lelkészekkel és gyülekezetekkel az egyetem együttműködési megállapodást köt. A mentorok és a gyülekezetek ezáltal közvetlenül is bekapcsolódnak a gyakorlati lelkészképzés munkájába. A gyülekezetektől a szolgálatok biztosítása mellett elsősorban a lelkészjelölt megfelelő elhelyezését kérjük.

Gyakorlata idején a lelkészjelölt a mentor vezetésével végezhet gyülekezeti szolgálatot.

A pályázatnak tartalmaznia kell a gyülekezeti munka rövid (legfeljebb 60 soros) bemutatását és a pályázó lelkész motivációját, valamint annak közlését, hogy milyen módon tudnak a hallgató részére 10 hónapra át szállást biztosítani. Egyúttal kérjük a pályázási szándék egyidejű jelzését a területileg illetékes püspöki hivatalban.

A pályázatokat 2005. március 1-jéig kell az EHE Rektori Hivatalába megérkezniük (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.).

Bővebb felvilágosítással a képzés koordinátora tud szolgálni.

Budapest, 2005. január 30.

Dr. Szabó Lajos rektor

Dr. Fabiny Tamás,

a képzés koordinátora

Böjtre előkészítő sorozat lesz a csömöri gyülekezetben február 6-tól 13-ig.

A farsang végi, böjt kezdeti úgynevezett farsangi imahét vendégszolgálói:

Február 6. – Riskóné Fazekas Márta református lelképásztor, a Lepromisszió új elnöke

Február 7. – Brebovskyné Pintér Márta, a Női Missziói Szolgálat vezetője

Február 8. – Bohus Imre ny. főtől lelkész

Február 9. – Bátorovszky Gábor rákospalotai lelkész

Február 10. – Szücs Eszter, Szabó Sziárd pécsi segédlelkész

Február 11. – Madocsa Miklós ny. budavári lelkész

Február 12. – Balikó Zoltán ny. pécsi lelkész

Az alkalmakra minden érdeklődőt szeretettel vár a gyülekezet 18 óra-kor a gyülekezeti házba, terített asztalok mellé. Február 13-án, böjt 1. vasárnapján a délelőtti fél 11-kor kezdődő úrvacsora istentiszteleten Balikó Zoltán hirdeti az ígét.

Felhívás

A Julianna Református Általános Iskola felvételt hirdet a 2005/2006-os tanév leendő első osztályába. Iskolánk a több száz éves református hagyományokat követi, de más felekezetűek számára is nyitott, így heti két órában minden évfolyamon felekezeti hitoktatást biztosít.

Jelentkezési lap az iskola portáján kapható munkanapokon 8 és 17 óra között (1071 Budapest, Városligeti fasor 5.).

Bővebb információ az 1/342-6142-es és az 1/351-7995-ös telefonszámon kérhető. Jelentkezési határidő: február 28.

Fizessen elő a 70. évfolyamába lépett Evangélikus Életre!

Interneten közvetített evangélium

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

hely, amelyen internetes közvetítésre le-
lünk. Ilyen például a The Church Chan-
nel (<http://www.churchchannel.tv>), a baptis-
ta-presbiteriánus adó a <http://www.sermonaudio.com> címen vagy a Three Angels
Broadcasting Network (<http://www.3abn.org>), amely az evangéliumi örömhír ter-
jesztését tűzte ki célul.

Az új közegben történő igehirdetés te-
hát terjedőben van. Előnye, hogy maga a
felvétel (bár nem a legjobb minőségben)
alacsony költségű. Lehetőség, hogy
sok fiatal éppen ezen az úton ér el Urunk
hívó szava. Az ő szokásai alapvetően
mások, mint a harmincéves vagy az annál
idősebb korosztály tagjai, tehát missziói
szempontból is fontos az internetes isten-
tisztélet közvetítésének a szerepe.

Azonban ne felejtjük el, hogy az isten-
tisztéletet – azaz az embertársainkkal
a Krisztusban való közösséget – nem hely-
ettesítheti semmilyen média. Ha kör-
rülbelül tíz év múlva a technika fejlődé-
se lehetővé teszi majd, hogy a világhálón
is jó minőségben tudjuk fogni a videóra
rögzített és a hálóra továbbított gyüleke-
zeti alkalmakat, ezzel akkor sem „vált-
hatjuk ki” tartósan gyülekezeti tagsá-
gunkat. Nehezen nevezhetnénk isten-
tisztéletnek azt, amikor a lelkipásztor
ott áll az oltár – vagy csak a kamera –
előtt, a gyülekezet tagjai pedig ottho-
nukból, a számítógép előtt ülve nézik és
hallgatják őt...

El lehet persze játszani azzal a „törté-
nelmietlen” kérdéssel, hogy ha Jézus
Krisztus ma születne erre a világra, va-
jon igénybe venné-e ezeket az új eszkö-
zöket, leülne-e a csevegőprogram vagy
egy ilyen adó kamerája elé, de úgy vé-
lem, hogy az erről való töprengés fölös-
leges. Az őt keresők előtt az Úr minden-
kor (minden korban) kinyitja a hozzá
vezető ajtókat. De talán abban is szabad
reménykednünk, hogy – a technika kí-
nálat újfajta lehetőségei révén – mi, in-
formatikusok is hozzájárulhatunk ah-
hoz, hogy az „ajtónyitásban” az ő eszkö-
zei lehessünk.

■ BABICS CSABA

▶ **Ahogy pár évtizeddel ezelőtt a rádió, majd a televízió változtatta meg alapjaiban az emberek ismeretszerzési szokásait, úgy manapság ugyanezt éljük át az internettel kapcsolatban. A mi szempontunkból ez például azt jelenti, hogy azok, akik valamilyen okból nem tudnak részt venni egy istentiszteleten, vasárnaponként jó eséllyel kapcsolhatják be a rádiót vagy a televíziót valamely keresztény felekezet istentiszteletének közvetítése reményében. Talán nincs messze az a nap, amikor virtuálisan minden hívő együtt lehet a saját gyülekezetével, egy istentisztelet ugyanis a világhálón keresztül is továbbítható.**

Ha nem magyar nyelven szeretnénk az Úr igéjét hallani, akkor erre már ma is szinte korlátlan lehetőségünk van. Ám nemcsak a külföldön, hanem már Magyarországon is számos olyan adó létezik, amely az interneten át is „sugározza” adásait, s ezek között keresztény tartal-
mat közvetítőket is találhatunk. Példának okáért a Hír Tv műsorát is élőben élvezhetjük – igaz, nem a legjobb minőségben – a csatorna honlapján (www.hirtv.hu).

Az élő műsorral egy időben „foghatjuk” a Magyar Katolikus Rádió adását is a <http://katolikusradio.agria.hu> című honlapon, és szintén „terjeszti” adásai egy részét az interneten a Magyar Evangéliumi Rádió. Talán nem mindenki tudja, hogy a Magyar Evangéliumi Rádió Alapítvány (MERA) a felekezetközi evangéliumi „világrádió”, a Trans World Radio (TWR) partnerszervezete. A TWR pedig csakugyan a világ egyik legnagyobb rádióadója, több mint száznyolcvan nyelven sugározza Isten igéjét. A Trans World Rádiót dr. Paul E. Freed alapította 1952. február 11-én Spanyolországban. A nonprofit szervezet célja az volt (és az ma is), hogy a Jézus Krisztusról szóló örömhírral a tömegkommunikációs eszközök segítségével érje el emberiséget. E munkának a részese magyar nyelvterületen a MERA.

Korábban rögzített, keresztény tartal-
mú „konzervanyagokat” a Magyar Televízió honlapján is találunk (www.mtv.hu), a Kossuth rádió pedig – élő, egyenes adásban – a <http://reali.radio.hu/kossuth.htm> címen „jön be”. Erről a lapról kiindulva más csatornák adásába is behallgathatunk. A Magyar Rádió kezdőlapja

egyébként a www.radio.hu; itt a műsorok mellett híreket is találunk, és az egyes műsorok szöveges összefoglalását is elolvashatjuk.

Német nyelvű egyházi anyagok internetes terjesztésével foglalkozik a *life-tv*. Ez tulajdonképpen a berlini székhelyű Keresztény Internetes Munkaközösség honlapja. Célja olyan események közzététele, amelyeken időszerű témákról keresztény szemzőkből beszélnek fontos előadók, míg mások Isten által megszentelt életükről vallanak. Ezeket nézhetjük meg ezen az oldalon, melynek elérhetősége: <http://www.life-tv.net>.

Internetes „csatornákból” gazdag a kínálatuk a németországi evangélikus egyházaknak is. A württembergi tartományi egyház honlapján például bibliamozzi és videóforum is található; elérhetősége: <http://www.kirchenfernsehen.de>.

Érdekes kezdeményezés az „imaadás” rádió és a világhálón keresztül, melyet a szintén német big PRAY szolgált hetente három estén. Céljuk az ima erejét új közegben közvetíteni; honlapjukra <http://www.bigpray.de> címen lelünk rá.

Az egyházi adásokat nyomon követő, esetleg azok számítógépes archívumát tartalmazó világhálós lapokból széles a kínálat – érdemes megnézni őket. Az európai keresztény rádió- és televíziócsatornák elérhetőségét megtaláljuk egy portálon, a <http://www.christtv.de> címen. Itt angol adók is szerepelnek, amelyek a sugárzással egy időben az interneten is közvetítik adásukat, mint például a Revelation Tv.

Az Egyesült Államok kínálatában is szép számmal akad olyan világhálós

Kölcsey-verseny a magyar kultúra napján

▶ **Az első évben egy jó kezdeményezés volt. Egy év múlva folytatás, a harmadik alkalommal pedig már hagyomány. Ez év január 22-én immáron harmadszor érkeztek az evangélikus iskolák versmondó diákjai Orosházára, hogy összemérjék tudásukat.**

Az eredeti elképzelés egy olyan szavalóverseny megrendezése volt, amelyen a *Himnusz* és a *Szózatot* mondják el a versenyzők. Ehhez a lelkes tanárok munkája nyomán – illusztrációk készítésére fel-

Dani Elizabeta

hívó – rajzpályázat is társult. Idén pedig már népdaléneklési verseny is kiegészítette a magyar kultúra napja alkalmából rendezett versenyt.

Ebben az esztendőben a szavalóknak Kölcsey *Himnusz*a volt a kötelezően előadandó költemény, a szabadon választott pedig valamely 20. századi magyar óda. Összesen huszonkilenc versenyzőt hallgatott meg a zsűri, közülük korosztályonként a győri *Lőrincz Máté*, az aszódi *Antal Ádám* és az orosházi *Lőrincz Leila* kapott első helyezést.

A népdaléneklők számára a *Felszántom a császár udvarát* és az *A csitári hegyek alatt* című dalok voltak kötelezőek, szabadon választottként minden versenyző egy, a saját tájegységéből származó népdalt énekelhetett. Tizenötven versenyző; a legjobbnak a bonyhádi *Dani Elizabeta* és a győri *Miklós Ildikó* bizonyult.

A rajzpályázatra három témában várták az alkotásokat: *Himnusz-illusztráció* készítése, a magyarság sorsfordító eseményeinek, illetve a pályázó szülőhelyének a bemutatása volt a feladat. Nagyon színvonalas munkák érkeztek az evangélikus iskolák tanulótól; első díjat korcsoportonként *Buzás Aliz* szarvasi, *Jekli Ágnes* budapest-fasori, *Kovács Ágnes* győri, valamint *Fabulya Kitti* és *Kun Ildikó* békcsecsabai diák érdemelt.

A verseny véget ért, de a résztvevők és a hallgatók élményekkel gazdagodva távozhattak: komoly, szép versek, új, de mégis bennünk visszhangzó népdalok és egy sokszínű kiállítás emléket vihettek magukkal haza.

■ KILIÁN SZILVIA

Déli harangszó

Február 7. és 13. között minden délelőtt a beledi evangélikus templom harangja szól a Kossuth rádióban.

Beled Győr-Moson-Sopron megyei község, mely a Kis-Rába partján fekszik, Kapuvártól tizenöt kilométerre délkeletre. Az oklevelek 1230-ban említik a települést az *Ostffyák*, *Csomaiak*, *Kanizsaiak* és a csornai premonstrei prépostság birtokaként; neve is az Ostffyáknál gyakori *Belud* személynévből származik. Beled a török hódoltság után éledt újjá, Luther tanai révén. Ebben az időben a dunántúli főurak közül sokan protestánsok lettek. Közülük is kiemelkedik a Beledben is birtokos *Nádasdy Tamás*, aki politikai és gazdasági hatalmát felhasználva egyengette az evangélikusság térnyerését a Kisalföldön.

Az ellenreformáció idején a hercegi és a grófi *Esterházyaknak* és a *Czirák* grófoknak volt birtoka Beleden. Evangélikus temploma 1806-ban épült, de tizennyolc méteres tornya csak 1825-re készült el. A belediek mind a két világháborúban sokat szenvedtek, sokat veszítettek. Erről az evangélikus templom bejárati ajtajánál lévő emléktábla tanúskodik.

A közösség emlékezete a mai napig megőrizte a háromszázharminc 1944-ben deportált nevét. A beledi evangélikus templom tornyában lakó két harang közül az ötszázkilencvennégy kilós közzönti délidőben evangélikus testvéreit.

▶ Forrás: Rtv Részletes

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

A missziókról

Nagy kedvvel olvastam *Fabiny Tamás* kitűnő írását (*Klerikális reakció és sekrestyekereszténység*, *Evangélikus Élet*, 2005. január 30.), amelyben a szerző teljes joggal marasztalja el azt a mostanában politikai támogatásban is részesülő felfogást, amely visszaszorítaná az egyházakat a templomok falain belülre. *Fabiny Tamás* szenvedéllyel és okosan érvel amellett, hogy az egyházaknak nemcsak joguk, hanem felelősségük is megnyilatkozni a társadalom erkölcsi és szociális miliójét érintő kérdésekben, egyúttal azonban óv a (párt)politika csábításától, amely – a baloldali reflexeken túl – a „klerikalizmussal” szembeni vádak fő táptalaja.

Elismerésem mellett hadd tegyek néhány kiegészítést a cikkhez. *Fabiny* finoman megfeddi az egyházakat azért az eltévnyedésért, amely – kínosan takargatva, de azért mindenki számára kellőképp érzékelhetően – a politikával kapcsolatos magatartásukban megnyilvánul. E magatartás fő mozgatórugója is ismert: az a meggyőződés, hogy a jobboldali-konzervatív pártok értékei közelebb állnak a hagyományos keresztény értékekhez, és talán jobban szolgálják az egyházak társadalmi érvényesülését is. *Fabiny Tamás* azonban nem is említi ezt az érvet, és szerintem jól teszi. Távol-ságtartása finoman jelzi, hogy még az érv igazsága esetén is több veszíteni-, mint nyernivalójuk van az egyházaknak az állammal való bensőséges viszonyban. Leg-alábbis egy normálisan működő társadalomban – amelyben a két fél elismeri egymás tevékenységét, és mindegyik megkapja azt, ami jár neki – így kell, hogy legyen. (És miért ne lehetne végre így?)

A szerző ugyanakkor legfeljebb csak érzékelteti, hogy az egyházak társadalmi elismerettsége és társadalmi tevékenysége között szoros kapcsolat van. Míg hitet tesz amellett, hogy az egyházakat továbbra sem szabad akadályozni a társadalom „meghódításában”, mindössze jólesően nyugtázza, hogy az egyházak karitatív-szociális és tanítói tevékenysége nélkül a társadalom szegényebb lenne. De vajon ez itt a kérdés? Megelégedhetünk-e azzal, hogy az egyházak társadalmi szerepét ily módon definiáljuk, és ezzel óhatatlanul leszűkítsük, sőt tévútra tereljük? Vajon – ahogy e sorok szerzője látja – nem azzal küldte-e el Jézus a tanítványait, hogy legyenek a föld sója, hirdessék az igét, magyaráz, hogy új híveket szerezzenek? És a diakónia vajon nem az evangélizációhoz vezető út volt-e eredetileg ahelyett, hogy maga volna a feladat? Avagy ápolókat és tanárokat toborzott-e Jézus, vagy „halászsokot”?

Fabiny Tamás szerintem megkarcolta a felszínt, de nem beszélt a lényegről. Az egyházakat hagyni kell kilépni a templomok falai közül – ez magától értetődő. De hogy értelme legyen ennek a lépésnek, és az egyházak – köztük a miénk – ne csak eszközként jöjjenek számításba az oktatásban, az egészségügyben stb., továbbá hogy végre nyugodt lélekkel hagyják ott a pártpolitikát, ahhoz vissza kell találniuk önmagukhoz. Hogy ez mit jelent, az az evangéliumból viszonylag könnyen kikövetkeztethető. Abban én semmi csodálatra méltót nem látok, hogy funkcióját elvesztett egyházunk, amelynek a kovász frissen tartásán kellene örökönie, érdektelenné válik a tágabb társadalom számára (amit jól mutatnak a statisztikák), és megszokottak, sőt egy kicsit levetengőtlenné számít a hívek közösségében. Ettől már csak egy ugrás, hogy képviselői jobban érezzék magukat a párházakban és a fogadásokon.

Nem gondolom, hogy itt tartanánk. De az egyházi értelmiségnek számot kell vetnie a végtelennel, hogy azok elkerülhetővé váljanak. Az egyháznak egyetlen, mindent megelőző missziója van: terjeszteni az igét. Nem csak a hívek körében, nem csak a templomokban. És akkor hitelesebbé válik minden, amit abortusz, eutanázia, melegek házassága, nemzeti és szociális érzékenység és további olyan kritikus kérdésekben mond (ha mond), amelyekben a véleménye akár meghatározó is lehetne egy olyan társadalmon belül, amely egyébként nem hisz semmiben. A terep adott, versenytársak alig vannak: mire várunk még?

Vagy lemondunk volna a missziókról? Kérem, akkor tekintse az olvasó tárgyatlannak ezt az írást!

KOVÁCS ZSIGMOND PÁL

Köszönöm Kovács Zsigmond Pál megtisztelő hozzászólását. Természetesen korántsem csak a felszínt akartam megkarcolni. Szeretném hinni, hogy az egyház számára ma is evidenciát jelent Jézus missziói parancsának betöltése. Kétségtelenül gyakran előfordul azonban, hogy keresztények úgy kívánnak a közéletben jelen lenni, hogy közben elhanyagolják legszentebb kötelezettségüket. A „sekrestyekereszténység” kifejezést pejoratív értelemben használtam, ám természetesen veszem, hogy a lelki töltekezésre mindnyájunknak szükségünk van. Pál apostollal együtt vallom azt is, hogy „a teremtet világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését” (Róm 8,19). Ezért mielőtt ki akarnánk onnan menni, jól tesszük, ha elegendő időt töltünk ama sekrestyében. Mi is mondhatjuk Luther híres sekrestyeimádságát: „... Te látod, mennyire tehetetlen vagyok ilyen nagy és nehéz hivatal jó betöltésére, és ha Te nem tanácsoltál volna engemet, akkor már régóta régen mindent elrontottam volna. Azért hozzád folyamodom. Szíves készséggel adom és hajlítom számat és szívemet: készen vagyok, hogy a népet tanítsam...”

A misszióról szerintem sem mondhatunk le. Tájékoztató pontot kínálnak az apostolok cselekedeteiről szóló könyv 6–8. fejezetének elbeszélései. Ott Istvánt és Fülöpöt öt társukkal együtt, „az asztalok körüli szolgálattal” bízzák meg, ám hamar kiderül, hogy mindketten igehirdető és hitértető munkát végeznek. Előbbi a zsidók, utóbbi már más népek körében is térít. Az egyház diakóniája és társadalmi szerepvállalása elválaszthatatlan a missziói szándéktól.

FABINY TAMÁS

Van miért hálát adnunk!

Örömmel olvastam a 2005. január 9-i *Evangélikus Életben* a *Gáncs Péter* püspök által összeállított „A 2004. esztendő ajándékai” című beszámolót. Bevezető szavaiban felhív arra, hogy nyíljon meg a szemünk, egészítsük ki az ő válogatását, hiszen bőven akad miért és kiért hálát adnunk.

Szeretnék most eleget tenni ennek a felhívásnak, hiszen a mi szívünk is tele van Isten iránti hálával az ő csodálatos szeretetért.

A szügyi anyaegyházhoz tartozó patvarci filiában (Balassagyarmat mellett) 2004. október 17-én hálaadásra gyülekezett Isten népe azért, hogy visszatekintszen húsz évvel ezelőtt épült imaházának a felszentelésére. Abban a nehéz időben a százötven lelket számláló gyülekezet nagy áldozatkészséggel fogott össze, hogy az Ige vezetése alapján a régi helyére új imaházat építsen.

1984. október 14-én a szentelés szolgálatát *D. dr. Nagy Gyula*, az Északi Egyházkerület akkori püspöke és *Garami Lajos*, az egyházmegye esperese végezte *Záborszky Csaba* helyi lelkészrel együtt. Most, a templomszentelés huszadi évfordulóján *Blatniczky János Dániel* szügyi lelkész végezte a szolgálatot a nyugdíjas templomépítő lelkészrel együtt, aki beszámolt az építkezésről, hiszen a fiatalabb generáció ezt nem élhette meg át. Hálára kötelez az is, hogy a kántori szolgálatot a régi lelkész unokája, *Hugyecz Kornél* végezte, és hogy *ifj. Záborszky Csaba* elmondta *Reményik Sándor* *A kövek zsolotára* című versét.

Úgy érzem, ha nem is a 2004-ben épített létesítményért, hanem egy húsz évvel ezelőtti imaház építésért adtunk hálát az elmúlt esztendőben, ez is jó hír! „A jó híreket lehet, szabad továbbítani...”

ZÁBORSZKY CSABÁNÉ (Balassagyarmat)

Lapunk a világhálón: www.evelet.hu

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Háború és békevágy – ez a téma lesz terítéken február 8-án a Lágymányosi Ökumenikus Központban (Magyar tudósok körútja 3.). A Keresztény Ökumenikus Diákegyesület és az egyetemi lelkészek 19 órakor kezdődő alkalmának vendége lesz **Bóna Zoltán**, a MEÖT főtitkára, **Novotny Dániel** evangélikus lelkész, doktorandusz és **Tóth Mihály** filozófus.

Az EBBE (Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület) következő alkalmát február 10-én, csütörtökön 16 órai kezdettel tartja a kelenföldi egyházközség tanácstermében (Bp. XI., Bocskai út 10.). Előadást tart **dr. Reuss András** teológiai tanár **A testté lételel misztériuma** címmel. Áhítattal szolgál **Szeverényi János** missziós lelkész.

Szeretevendégség keretében február 13-án 17 órakor **dr. Korányi András** tart előadást **A történelmi Jézus – a mai „Jézus-elképzelések” és a kériigma Krisztusa** címmel a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközségében. Mindenkit szeretettel várunk.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok, villám-védelmi rendszerek tatarozása, új építések. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László ép. ip. vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorny legszébb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Toronymszakok bádorgozását, festését, villámhárítók elkészítését vállalom. Török Lajos, 8881 Sormás, Petőfi u. 34. Tel.: 93/375-194.

Hévízen, a Nymphaea-házban (www.evjp.hu/nymphaea) szoba, apartman kiadó. Tel.: 83/343-993; fax: 83/321-705; e-mail: medaer@axelero.hu. Üdülési csekket elfogadunk.

► Következő számunk tartalmából: **Exkluzív beszámoló a MÖSZ munkatársainak Sri Lankán végzett munkájáról.**

Hirdetési díjak az Evangelikus Életben

Magánjellegű apróhirdetés

Karakterenként 8 Ft + 25% áfa
Keretben..... + 50%

Üzleti jellegű apróhirdetés

Soronként (42 leütés/sor) 825 Ft + áfa

Teljes oldal (277 x 415 mm) 220 000 Ft + áfa
1/2 oldal álló (136 x 415 mm), fekvő (277 x 206 mm) 132 000 Ft + áfa
1/4 oldal álló (136 x 206 mm) 99 000 Ft + áfa

1/50 (1 hasáb / 52 mm széles, 5 cm magas): 11 000 Ft + áfa
1/100 (1 hasáb / 52 mm széles, 10 cm magas): 20 900 Ft + áfa
2/50 (2 hasáb / 108 mm széles, 5 cm magas): 19 800 Ft + áfa
2/100 (2 hasáb / 108 mm széles, 10 cm magas): 33 000 Ft + áfa
3/50 (3 hasáb / 164 mm széles, 5 cm magas): 28 000 Ft + áfa
3/100 (3 hasáb / 164 mm széles, 10 cm magas): 53 000 Ft + áfa

Evangelikus egyházi intézmények, gyülekezetek ugyanazt a hirdetést egy alkalommal, maximum 800 karakter terjedelemben jelentethetik meg ingyenesen. Az újabb megjelentetés, illetve a 800 karaktert meghaladó hirdetés ára megegyezik a magánjellegű apróhirdetés tarifájával. A megjelentetéshez kért logó, kép vagy grafika további 50%-kal növeli a fizetendő összeget.

Nem evangelikus egyházi intézmények, gyülekezetek esetében hirdetési díjaink egy hirdetés egyszeri megjelentetésére vonatkoznak. Ugyanazon megrendelő többszöri hirdetése esetén árainkból – a megkötendő szerződés értelmében – kedvezményt nyújtunk. Kérjük, érdeklődjön szerkesztőségünkkel.

■ Az Evangelikus Élet kiadóhivatala

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 6-tól február 13-ig

VASÁRNAP

12.30 / PAX

Tíz emberöltő ünnepe
Egy aprócska gyülekezet a történelem tükrében. A háromszáz éve alakult cinkotai evangélikus egyházközség története. (ZMC – 25')

13.15 / Petőfi rádió

Mesészet
Andersen: A hókirálynő (40')

15.00 / Bartók rádió

Jubilato Deo
Évszázadok egyházi muzsikája (60')

15.04 / Kossuth rádió

Kard és kereszt
Az adásban a ferences szerzetesek első magyarországi nyomait kutatja a műsor jegyzet-írója, Rapcsányi László, felidézve a rend alapítójának életét és személyét is. (31')

HÉTFŐ

11.45 / Petőfi rádió

Szimbólumok hétről hétre
Fra Angelico, a keresztény művészek patrónusa. A műsor felidéz a dominikánus szerzetes és festő életének főbb állomásait, elsősorban Firenzét és Rómát, ahol a reneszánsz térhódításának egyik előfutáraként alkotott.

15.45 / Mezzo

Beethoven-gálakoncert a Berliini Filharmonikusokkal (85')

20.35 / PAX

Cserépedények
Hagyó József katolikus pap volt az egyik alapítója annak a Biatorbágyon lassan tizenöt éve működő kerámiaműhelynek, ahol fiatal értelmi fogyatékosok lelnék elfoglaltságra és megértő közösségre. (30')

KEDD

9.30 / Hallmark

Karácsonyi ének
(családi film, 1999)

A zsigori Ebenezer Scrooge-ot a pénzen kívül semmi sem érdekli. Amikor karácsony este hazatér, különös dolog történik vele: elhunyt társának szelleme látogatja meg... (89')

5.35 / mtv és m2

A Hajnali gondolatok adásában Gerőfiné Brebvoszky Éva Deák téri evangélikus lelkészről hallhatjuk.

SZERDA

10.50 / PAX

Szent Imre legendája
A film Szent István király tragikus sorsú fiáról szól. (20')

14.00 / Duna Tv

Navigátor
Világvallások nyomában.

15.40 / Bartók rádió

Hítélet és történelem (20')
Keresztény és pogány halotti szertartások, I. rész (20')

20.15 / Bartók rádió

Puccini: Tosca, I. rész (120')

20.30 / PAX

Nagytarcsa
A Győri János evangélikus lelkész emlékére készített film a székíték korától napjainkig, a népi himzésen át a harangszó jelentéséig mesél a község életéről. (ZMC – 30')

CSÜTÖRTÖK

10.05 / Bartók rádió

Korszakok és mítoszok a magyar irodalomban, VIII/5.
Nemzetvallás a századfordulón (55')

11.00 / m2

Vadócba rózsa
Portréfilm dr. Béres Józsefről, 2/1. (58')
Béres József agrármérnök neve már több mint harminc esztendeje összefonódik a róla elnevezett Béres Cseppel, amely miatt 1975-ben még bűnvádi eljárást indítottak ellene kuruzslás vádjával...

21.04 / Petőfi rádió

Mindentudás Egyeteme
Faigel Gyula: Mire jó a röntgenvonalzó? – Az atomi szerkezet meghatározása röntgensugárral

PÉNTEK

11.00 / m2

Németalföldi kolostorok, 7/6. (25')

12.20 / Duna Tv

Élő egyház (ism.) (30')

20.35 / Spektrum

Tudósok klubja
3. rész: Isaac Newton 4. rész: Charles Darwin (23' és 24')

22.00 / National Geographic Channel

Tabuk II. sorozat: Szent fájdalom
A sorozat olyan szokásokról szól, amelyek egyes társadalmakban a mindennapok részei, máshol viszont tiltott tevékenységnek számítanak. De az önsanyargatásban egyvalami mindenhol azonos: a szent fájdalom elviselésével az ember a maga és családja boldogságáért akar közbenjárni Istennél. (60')

SZOMBAT

6.30 / Petőfi rádió

A szeretet közösségei
Egy buddhista láma a titkos tanításokról. Beszélgetés Lám Csöppel a magyar népmesékről. (30')

12.10 / Duna Tv

Isten kezében
A szeretet bajnokai: Kardos Mihály (30')

17.05 / Bartók rádió

Hangraforgó
A Hungaroton Classic új lemezeiből. Benne: Szokolay Sándor zongoraművei.
Az evangélikus zeneszerző Bartók és Kodály nyomdokán először a régi magyar népzeneből és a gregoriánból merített, de nyitott volt a kortárs európai zenei irányzatok felé is. (55')

VASÁRNAP

10.15 / PAX

Családi magazin, 3. rész „Ha az Úr nem építi a házat, hiába dolgoznak azon annak építői” – szól a zsoltár. Vannak közöttünk olyanok, akik komolyan veszik az ige tanácsát, és nemcsak fizikai erővel, hanem lélekkel is építik otthonukat, pihenéssel megszentelve az Úr napját. A film egy családi háznak és boldog lakóinak a történetét mutatja be.

13.45 / Mezzo

Mozart: A varázsfuvola
A Párizsi Nemzeti Opera előadását Fischer Iván vezényli.

15.00 / Bartók rádió

Musica Sacra. Egyházzenei magazin (60')

22.25 / PAX

Ébredés (ZMC – 29')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Halld meg, Izráel: Az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr! 5Móz 6,4 (Lk 9,20; Mk 8,31–38; 1Kor 13,1–13; Zsolt 16) E szavakkal kezdődik az ószövetségi alapvető hitvallás. Az istenfélő zsidóság ma is e szavakkal vallja meg hitét. Mi is ezt valljuk. A „mi Istenünk” megfogalmazás nem önző kisajátításra utal, hanem annak megvallására, hogy rajta kívül nincs Isten, mi nem keresünk, nem vallunk és nem tisztelünk mást istenként. A mondat második része nyomatékosan vallja meg, hogy a mi Istenünk „egyedül az Úr”. Ebben a hitvallásban az elküldött, a megszületett Jézus erősít meg minket. Az ő Atyja a mi Atyánk is, gyermekei vagyunk!

Hétfő

Jézus így szól: „Aki hozzám jön, hallja beszédeimet, és azok szerint cselekszik: megmutatom neki, kihez hasonló. Hasonló ahhoz a házépítő emberhez, aki leásott, mélyre hatolt, és a kősziklára alapozott.” Lk 6,47–48 (Ézs 26,4; Lk 13,31–35; Lk 9,18–27) Az ige és annak megcselekvése teszi életünket ellenállóvá, edzetté, biztonságossá. Kifejező a kép: leásni és mélyre hatolni. Nem mutatkozik első látásra a kőszikla, az erő, de sok tusakodás, imádság és meditáció segít életünk sziklaalapjának a megtalálásában.

Kedd

Jézus Krisztus mondja: „Állhatóságokkal nyertek meg majd az életet.” Lk 21,19 (Ézs 51,5a; Lk 5,33–39; Lk 9,28–36) A keresztény élet nem „könnyen” szerezhető meg, érhető el. Nagy kitartás kell ahhoz, hogy a Szentírás szavai gyökeret verjenek bennünk, átjárják szívünket, lelkünket, valóban életünk forrásává legyenek. **Luther**, a Szentírás doktora halálos ágyán azt vallotta, hogy bármennyiszer olvastuk is el a Bibliát, bizony „szegények vagyunk”. Ezt a szegénységet csak a kitartó, állhatatos olvasás és befogadás enyhítheti, így lehetünk gazdagokká.

Szerda

A szombati nyugalom még ezután vár az Isten népére. Zsid 4,9 (Jób 14,1; Mt 6,16–21; 2Pt 1,2–11; Lk 9,37–45) Isten teremtő munkájának végén, a hetedik napon megnyugodott. Ezzel egyrészt megadta számunkra az élet ritmusát, másrészt a végső nyugalmat is odaigért az embernek és a világnak. Jézus pedig ezt hirdeti számunkra Isten országának, uralmának eljöttével. Ő hozta meg a megbékélést Istennel és az üdvösséget nyugalmát. Aki nyugalmat keres, jöjjön Jézushoz. Ideig és örökké tartó nyugalmat talál.

Csütörtök

Jézus Krisztus mondja: „Örüljétek, hogy a nevetek fel van írva a mennyben.” Lk 10,20 (Zsolt 5,12c; Zak 7,2–13; Lk 9,46–50) A siker életünk jelentős előrendelője lehet. Erről tanúskodik a tanítványok beszámolója is. Csak azzal nem számolunk, hogy a siker – az ördög munkájának lerontása is – Jézusnak köszönhető. Ezért nem kell félnünk, amikor a missziót végezzük, sőt az az öröm irányíthat bennünket szolgálatunk teljesítésében, hogy Isten minket befogadott.

Péntek

Jézus Krisztus mondja: „Az Isten kenyere a mennyből száll le, és életet ad a világnak.” Jn 6,33 (Ézs 58,11a; Jn 8,21–30; Lk 9,51–56) A pusztai vándorlások Isten a mannát adta, mely az égből hullott, de akik azt ették, meghaltak. Jézus, az élet kenyere is a mennyből szállott alá; az ő teste étel, amelyet odaadott a világért, és aki ebből táplálkozik, az örök életet nyer. Valóságos életet ad, mindenkinek és örökre.

Szombat

Jézus Krisztus mondja: „Ha valakinek közületek száz juha van, és elveszt közüliük egyet, vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja?” Lk 15,4 (Jer 23,3; Dán 5,1–7.17–30; Lk 9,57–62) Jézus azért jött, hogy megkeresse az elveszetteket; ezzel azt a próféciát töltötte be, amelyikről Jeremiás is szól a mai igében. A példázat emellett Jézus követőit is figyelmezteti, hogy folytassák a missziót; keressék az elveszetteket, hogy azok bűnbánatra és megtérésre jussanak. Így lesznek igazi öröm részesei.

■ TÓTH-SZÖLLŐS MIHÁLY

Ifi coffee

Sok szeretettel várunk keresztény kávéházi alkalmunkra! Terítéken: kávé, tea, sütemény, keresztény társaság, jó hangulat. Vendégünk a Jákim Stúdió színtársulat, akik szint hoznak szürke hétköznapjaidba! Hol? A pesterzsébeti evangélikus gyülekezetben (1204 Budapest, Ady Endre út 89.). Mikor? Február 11-én 19 órai kezdettel. Infó: Győri Benjámin (tel.: 20/824-5849).

Az Evangelikus Élet Budapesten már a szerda délutáni órákban megvásárolható a Deák téri Huszár Gál könyvesboltban és kiadónk Üllői úti üzletében.

Evangelikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evélet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (károly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztők:** Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (haf@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dorakohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antalg.veghelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evélet@lutheran.hu címre várjuk.